20 кастрычніка 1994 г.
Чацвер
№ 112 (13829)
Кошт у розніцу 25 рублёў
Выдаецца з 1921 года

БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА
ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

У НУМАРЫ:

Малюе Віктар ДУБОВІК

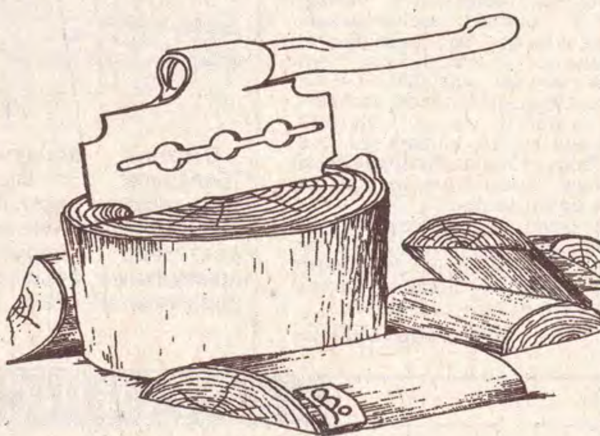

Кур'ер "ЧЗ"

ПРА ІНДЭКС СПАЖЫВЕЦКІХ ЦЭН

Дзяржаўны камітэт па статыстыцы і аналізу паведамляе, што ў верасні ў параўнанні са жніўнем 1994 года індэкс спажывецкіх цэн склаў 125,5 працэнта, у адносінах да моманту папярэдняй індэксацыі — 192,5 працэнта. У параўнанні са снежнем 1993 года цэны на спажывецкія тавары і паслугі ўзраслі ў 8,9 раза.

У сувязі з апублікаваннем індэкса спажывецкіх цэн за верасень 1994 года Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь паведамляе, што грашовыя даходы насельніцтва за верасень, якія атрымліваюцца з бюджэтных крыніц (сацыяльныя пенсіі, дапамогі, стыпендыі, заработная плата і грашовае забеспячэнне) індэксуюцца на індэкс спажывецкіх цэн, вылічаны нарастаючым падрахункам да ліпеня бягучага года — 192,5 працэнта (1,534 х 1,255 х 100), з прымяненнем пераменнай шкалы нарматываў індэксацыі на кожны працэнт росту індэкса спажывецкіх цэн для розных частак даходу:

у межах 20 000 рублёў — 1 працэнт;
ад 20 001 да 40 000 рублёў — 0,5 працэнта.

Частка даходу, якая перавышае 40 000 рублёў, не індэксуецца.

Выплаты па кампенсацыі ўрону, нанесенага калецтвам або іншым пашкоджаннем здароўя, звязаным з выкананнем працоўных абавязкаў, індэксуюцца асобна ад іншых даходаў, незалежна ад таго, прадугледжана або не прадугледжана такое палажэнне ў калектыўным дагаворы (пагадненні).

Грашовая кампенсацыя ў сувязі з увядзеннем свабодных цэн на хлеб, малако і малочныя прадукты, дзіцячае харчаванне, устаноўленая пастановай Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 10 жніўня 1994 года № 3 "Аб мерах па аказанню фінансавай падтрымкі асобным катэгорыям грамадзян", індэксацыі не падлягае.

Насельніцтву, якое атрымлівае даходы з іншых крыніц, кампенсацыя страт ад інфляцыі ажыццяўляецца на падставах, прадугледжаных калектыўнымі дагаворамі (пагадненнямі).

ВУЧЭННІ НА ІГНАЛІНСКАЙ АЭС

Як паведамілі ў штабе грамадзянскай абароны Беларусі, 20—21 кастрычніка ў Літоўскай Рэспубліцы будзе праведзена вучэнне органаў кіравання і камісій па экстрэмальных сітуацыях.

Нашы суседзі плануюць адпрацаваць тэму "арганізацыі аховы жыхароў і лакалізацыя вынікаў у выпадку аварыі на Ігналінскай атамнай электрастанцыі".

А ДЗЕ ТВАЕ КАРАНІ?

Вяртанне да сваіх каранёў стала своеасаблівай прыкметай і асаблівасцю нашага часу. Днямі ў нашай рэспубліцы афіцыйна зарэгістравана Беларускае генеалагічнае таварыства.

Яно фактычна з'яўляецца першым грамадскім фарміраваннем, якое ўзялося дапамагчы тым, хто адчувае неабходнасць даведацца пра вытокі свайго роду.

БЕЛІНФАРМ.

ГАНДЛЮЕМ... КАМЕНЕМ

Каля трох дзесяцігоддзяў вядзецца здабыча граніту на радовішчы ля вёскі Глушкевічы.

Яно — адзінае ў рэспубліцы, дзе крышталічны фундамент выходзіць на паверхню і мае досыць высокую эфектыўнасць выпрацоўкі. Да таго ж мясцовы камень валодае выдатнымі будаўнічымі якасцямі, нездарма ён выкарыстоўваецца на аддзелцы станцый Мінскага метро.

Пра гэта даўно ведаюць не толькі ў блізкім, але і ў далёкім замежжы. Па ўзгадненню паміж кіраўніцтвам сумеснага італа-аўстрыйска-германскага прадпрыемства і Мікашэвіцкага каменеперапрацоўчага завода ў кар'еры "Глушкевічы" нядаўна завершаны мантаж каменедрабільнага абсталявання коштам каля аднаго мільёна даляраў. У верасні ўжо адгружана першая партыя — 20 тон — у Германію.

Дары палескіх нетраў прывабліваюць і іншых кампаньёнаў. Не так даўно вёску наведалі дарожнікі з Даніі. Ёсць таксама заяўкі з Расіі і Латвіі.

Алесь ЛАРЫЁНАЎ.

ХТО СКАЗАЎ, ШТО Ў НАС ДЭФІЦЫТ ЭНЕРГАНОСЬБІТАЎ?

У адваротным можна было пераканацца ўчора, наведаўшы сталічны мікрараён "Паўднёвы Захад", а дакладней, праспект Любімава, дзе яшчэ ў 10 гадзін раніцы гарэла "начное" вулічнае асвятленне.

Дарэчы, такія выпадкі, калі мясцовыя службы дарэмна асвятляюць вуліцу ледзь ці не да абеду, тут нярэдкія. Ці не занадта дарагое задавальненне ў наш час, тым больш, што адначасова мясцовыя жыхары часцяком вымушаны сядзець без электрычнасці ў кватэрах з-за шматлікіх пашкоджанняў электрычнай сеткі?

Павел МЯГКОЎ.

УНІВЕРСІТЭТ РЫХТУЕЦЦА ДА... АВАРЫІ

У Полацкім дзяржаўным універсітэце адбылася міжнародная навукова-практычная канферэнцыя на тэму: "Як засцерагчыся ад аварыі на нафтахімічнай вытворчасці і як змагацца з наступствамі такой аварыі."

Канферэнцыя дала вычарпальныя рэкамендацыі па гэтай тэме. І добра. Кажуць, беражонага Бог беражэ. А хімія, як вядома, у Полацку і Наваполацку даволі капрызная. Дарэчы, наваполацкія вучоныя распрацавалі сістэму ачысткі вады ад прымесей нафтапрадуктаў.

Уладзімір МІХНО.

СМЯРОТНЫЯ ЛІЧБЫ

У Беларусі зарэгістраваны 104 выпадкі ВІЧ-інфекцыі, 7 чалавек ужо памерла. Больш за ўсё хворых — 74 чалавекі — зарэгістравана ў Мінску.

Узрост носьбітаў інфекцыі ад 20 да 29 гадоў, сярод заражаных таксама 6 дзяцей ва ўзросце да 1 года. Прычыны заражэння — гомасексуальныя кантакты, сумесны ўвод наркотыкаў, унутрывантробная інфекцыя. Нагадаем, што на сённяшні дзень ва ўсім свеце адзінай абаронай ад віруса СНІД застаецца прафілактыка.

Ганна МАСЛЯКОВА.

Курсы валют на 19 кастрычніка:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	5705	5950	3749	3950
"Алімп"	5650	5580	3480	3577
"Дукат"	5800	6300	3700	4100

Фота Сяргея МІКАЛАЕВА.

"ПАС" — ПАЛІТЫКА-АНАЛІТЫЧНАЯ СЛУЖБА

Пад восеньскай зоркай

У Авальнай зале беларускі парламент працягвае на гэтым тыдні пленарныя пасяджэнні. Пасля адабрэння прэзідэнцкай праграмы эканамічнага рэнесансу і згоды з частковай ліквідацыяй савецкай сістэмы ўлады дэпутацкі корпус павольна ўвайшоў у сваю сапраўды апошнюю восень.

Тыдзень распачаўся неардынарным выступленнем прэзідэнта. Акрамя аналізу сацыяльна-эканамічнай сітуацыі ў ім прагучала прыемнае для насельніцтва паведамленне аб павелічэнні ў два разы мінімальнай заработнай платы. Адметна, што падпісаны ў панядзелак адпаведны ўказ прыйшоўся на зноў-такі апошні тыдзень перад заканчэннем ста дзён пасля інаўгурацыі. Аляксандр Лукашэнка, як ніхто, разумее ўразлівасць такога кроку, бо самая грунтоўная эканамічная матывацыя неабходнасці хай і часовага падняцця планкі жыццёвага ўзроўню найбольш збяднелых слаёў грамадства хутчэй за ўсё не вытрымае выпрабавання на трываласць. Цэнавыя скачкі, якія чакаюцца ў бліжэйшай будучыні, не падпарадкоўваюцца слоўным прагнозам, нават зыходзячым з прэзідэнцкіх вуснаў. Тым не менш, у прамове на сесіі Аляксандр Рыгоравіч паспрабаваў апярэдзіць крытыкаў справа і злева, хаця тыя, безумоўна, ніяк не спыняць прыведзеныя аргументы. Паколькі датэрміновай змены парламента не прадбачыцца, многія крытычныя стрэлы ляцяць цяпер і паляцяць надалей у напрамку прэзідэнцкага (не заўсёды занятага) крэсла менавіта ў Авальнай зале. Між тым, парламентарыі пакуль не страчваюць статычнай важкасці і займаюцца даволі руціннай работай, разглядаючы планавыя пытанні. Бадай, толькі праблема развіцця інфармацыйнай прасторы, дакладней, дзейнасці міждзяржаўнай тэлерадыёкампаніі "Мір" стала "момантам ісціны" і выклікала неадназначную рэакцыю. Пагадненне, прапанаванае дэпутатам, засталося нератыфікаваным ("за" — 157 галасоў). Такі ход дыскусіі пасеяў у прадстаўнікоў СМІ сумненне ва ўяўнасці інфармацыйнай ізаляцыі рэспублікі. Калі падобныя апасенні з парадку прагназуемых, даволі адчувальная ізаляцыя Беларусі з боку той жа Расіі не з'яўляюцца сакрэтам. Значная частка расійскіх друкаваных выданняў стала недаступнай у нас, пад час прамога астанкінскага эфіру беларускі прэзідэнт адзначыў, што і ён атрымлівае маскоўскую прэсу(калі атрымлівае) са спазненнем на дні. Увогуле, расійская тэма, як і праблематыка Садружнасці, калі не прэваліравала на рынку навін у пачатку тыдня, дык займала адзін з першых радкоў у блоках інфармацыі. Яна, дарэчы, выйдзе і на першае месца,бо ў пятніцу чакаецца сустрэча ў Маскве лідэраў былых рэспублік Саюза. Мабыць яшчэ і таму прыбыццё ў Мінск парламенцкай дэлегацыі расіян нібыта мела сімвалічны змест. Але пра гэта крыху ніжэй, спачатку скажам, што рэспубліканскі парламент у панядзелак ратыфікаваў пагадненні аб гандлёвых адносінах з Узбекістанам і Малдовай, аб першачарговых мерах па абароне ахвяр узброеных канфліктаў, дзяржаўнай, сацыяльнай дапамозе членам сем'яў ваеннаслужачых, якія загінулі ў Афганістане і іншых дзяржавах, дзе вяліся баявыя дзеянні, разгледзеў шэраг іншых дакументаў.

Аўторак можна назваць парламенцкім "міжнародным днём". Перад нашымі парламентарыямі выступіў кіраўнік дэлегацыі Савета Федэрацыі Расіі, старшыня Камітэта па бюджэту, фінансаваму, валютнаму і крэдытнаму рэгуляванню, грашовай эмісіі, падатковай палітыцы і мытнаму рэгуляванню верхняй палаты Федэральнага Сходу Мікалай Ганчар. Ён, у прыватнасці, сказаў пра бясспрэчнае: "Працэс эканамічнай інтэграцыі ў дзяржавах Садружнасці ідзе нездавальняюча ...Прычыны мы бачым у адсутнасці механізма і ў сувязі з гэтым звяртаемся да парламентарыяў Украіны, Казахстана і Беларусі з прапановамі па яго прапрацоўцы". Расія звязвае надзеі на эканамічную інтэграцыю са стварэннем законаў, якія карэспандуюцца і "здольны ў кожнай з дзяржаў стварыць адэкватнае прававое поле". У Вярхоўным Савеце, потым на прэс-канферэнцыі М.Ганчар падкрэсліваў: "Эканамічная інтэграцыя ні ў якой меры не пагражае суверэнітэту дзяржаў і ў той жа час суверэнітэт не павінен з'яўляцца перашкодай да ўзаемадзеяння". Яшчэ цытата: "Інтэграцыя ў рамках СНД — жыццёвы інтарэс Расіі, прычым мы прымаем толькі схему індустрыяльнай эканомікі, але не сыравіннай". Цікава, што ў той самы дзень Аляксандр Лукашэнка, выступаючы перад ветэранамі вайны ў спецыялізаваным шпіталі, у сваю чаргу выказаўся за інтэграцыю "знізу". Усе сённяшнія размовы пра аднаўленне СССР, новыя федэрацыі, канфедэрацыі, зазначыў ён, застануцца толькі размовамі, трэба наноў будаваць агульную жыццёвую прастору знізу, ад эканомікі, а потым заканамерна паўстане пытанне і перад палітыкамі: у якіх формах аб'ядноўвацца. Завяршаючы "міжнародную" тэму, скажам пра візіт у Мінск дэлегацыі польскага сейма на чале са старшынёй польска-беларускага парламенцкага калектыву Тадэвушам Славэцкім. Яе прадставіў у Вярхоўным Савеце Мечаслаў Грыб.

Між тым маючай адбыцца сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў СНД у Маскве прысвяціў немалую частку часу свайго брыфінгу начальнік Упраўлення грамадска-палітычнай інфармацыі адміністрацыі прэзідэнта Аляксандр Фядута. На парадку дня маскоўскага саміта 11 пытанняў. У тым ліку аб стварэнні міждзяржаўнага эканамічнага камітэта, эканамічнага саюза СНД, плацежнага саюза, плануецца да разгляду і прапанова прэзідэнта Казахстана Н.Назарбаева па фарміраванню Еўразійскага Саюза. Наколькі яна жыццяздольная ў сённяшніх варунках? Цяжка сказаць, пачакаем да пятніцы. А.Фядута таксама праінфармаваў: Аляксандр Лукашэнка прапанаваў парламенту разгледзець 25 пытанняў з мэтай прыняцця заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю вядомай праграмы. У прыватнасці, унесці змяненні і дапаўненні ў Закон аб дзяржаўным бюджэце на бягучы год, аб банкаўскай дзейнасці, часовым парадку валютнага рэгулявання і г.д. Як бачым, парламентарыяў чакае напружаны рабочы графік і надалей. А пакуль яны працуюць згодна з рэгламентам.

У аўторак быў разгледжаны праект закона "Аб патэнтах на карысныя мадэлі". Гэты законапраект абараняе аўтарскія правы і ў перспектыве разлічаны на захаванне інтэлектуальнай уласнасці. Праблема ўласнасці матэрыяльнай стала галоўнай пры разглядзе ў другім чытанні праекта Закона "Аб бухгалтарскім уліку і справаздачнасці ў Рэспубліцы Беларусь", які прадставіў старшыня пастаяннай камісіі Леанід Козік. Не пашанцавала іншаму дакументу — законапраекту "Аб статусе Герояў Савецкага Саюза, Герояў Сацыялістычнай Працы, асоб, узнагароджаных ордэнамі Славы трох ступеняў". Ён адпраўлены на дапрацоўку ў камісію па справах ветэранаў і інвалідаў. З разгляду ў аўторак было знята пытанне аб дапаўненні ў часовы парадак валютнага рэгулявання і правядзення валютных аперацый, што можна трактаваць неадназначна з улікам узаемаадносін паміж галінамі ўлады. Варта адзначыць і такое рашэнне: парламент вызваліў прадпрыемствы ад выплаты падаткаў па тавараабменных аперацыях з каштоўнымі металамі. Учора з раніцы нестатычнай фігурай у парламенце быў галоўны банкір Станіслаў Багданкевіч, бо вырашаліся вельмі важныя пытанні: аб плацежных сродках Рэспублікі Беларусь і аб межах крэдытнай эмісіі. У выніку дыскусіі цалкам прынята пастанова "Аб плацежных сродках Рэспублікі Беларусь". Нацыянальнаму банку створаны прававы калідор для прыняцця мер па стабілізацыі беларускага рубля, парламенцкае рашэнне можна разглядаць і як першы крок да ўвядзення нацыянальнай валюты. На дзённым пасяджэнні працягвалася абмеркаванне пытання аб крэдытнай эмісіі.

Якаў ЯСЭПКІН.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

ЧЗ

Дзяжурныя па выпуску
перакладчык
Ларыса ДУДАРУК,
ЛюдмілаКАХАВЕЦ,
рэдактар
НаталляВАЛАКІДА.

"Суперчэннэл"

ІРАК ПРЫЗНАЎ КУВЕЙТ

На пасяджэнні Генеральнай Асамблеі ААН у Нью-Йорку Ірак выступіў з заявай аб прызнанні суверэнітэту і граніц Кувейта.

У Багдадзе ў гэты час адбылося пасяджэнне парламента, дзе таксама разглядалася пытанне аб прызнанні суверэнітэту Кувейта.

ПАЙШЛІ НА КАМПРАМІС

Мірнае пагадненне заключана паміж Ізраілем і Іарданіяй.

Кіраўнікі дзвюх дзяржаў, нарэшце, прыйшлі да кампрамісу па пытаннях водных граніц. Афіцыйнае пагадненне паміж дзяржавамі будзе падпісана на наступным тыдні.

"Еўраньюс"

АТАМ ПАД КАНТРОЛЕМ

ЗША і Паўночная Карэя нарэшце дасягнулі пагаднення па пытанню атамнага кантролю.

Прадстаўнік ЗША паведаміў, што міжнародная арганізацыя па даследаванню атамнай энергіі мае цяпер магчымасць прадпрымаць усе санкцыі, якія датычаць кантролю за выкарыстаннем атама Паўночнай Карэяй.

ДЫВЕРСІЯ Ў ТЭЛЬ-АВІВЕ

Сама меней 10 чалавек было забіта ў выніку выбуху ў Тэль-Авіве.

Тэрарысты кінулі выбуховае ўстройства пад аўтобус. У выніку былі забіты прахожыя, пашкоджаны пабудовы. Прэм'ер-міністр Рабін абвінавачвае ў злачынстве палесцінскую тэрарыстычную арганізацыю, якая выступае супраць мірнага пагаднення, нядаўна падпісанага паміж Ізраілем і Іарданіяй.

"Уорлднэт"

НЯГЛЕДЗЯЧЫ НА ХАЛЕРУ

У Стамбул на сустрэчу паехалі вядучыя палітыкі Турцыі і прэзідэнты з пяці рэспублік былога Савецкага Саюза, якія граніцаць з Турцыяй.

Мэта сустрэчы — падпісанне стамбульскай дэкларацыі аб супрацоўніцтве, наладжванні паміж гэтымі дзяржавамі палітычных, эканамічных і культурных сувязяў.

ПАСЛЯ 6 ТЫДНЯЎ БЕЗУЛАДДЗЯ

новым прэм'ер-міністрам Балгарыі стала 41-гадовая Рэната Інкава.

Гэта першая жанчына — кіраўнік дзяржавы ў гісторыі Балгарыі.

"TV-5"

"REEBOK" – АКТЫВІСТАМ РУХУ ЗА ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

Чатыром актывістам інтэрнацыянальнага руху за правы чалавека з Гаіці, Бразіліі, Ліберыі і Непала кампанія "Reebok" прысудзіла ўзнагароды за поспехі ў барацьбе супраць ушчамлення свабоды і грамадзянскіх правоў.

Р. Агюст з Гаіці, А. Алвес з Бразіліі, Д. Шодарэй з Непала і С. Вудз з Ліберыі атрымаюць свае ўзнагароды ў Бостане 7 снежня.

(Працяг на 3-й стар.).

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

БІЗНЕС-КЛАС

БЕЛАРУСКІ "ЧОРНЫ ПАНЯДЗЕЛАК"

Падзенне на беларускім валютным рынку курсу "зайчыка" адносна цвёрдых валют не мае маскоўскіх прадпасылак. Курс даляра тут пачаў расці ўжо ў панядзелак, 10 кастрычніка. А гэта значыць, што так званы "чорны аўторак" у Расіі, калі на таргах маскоўскай Міжбанкаўскай валютнай біржы даляр падняўся на 900 пунктаў, не меў уплыву на валютную сітуацыю ў нашай рэспубліцы. Такая думка, бадай, галоўнага "мэтра" ў гэтай галіне, начальніка валютна-эканамічнага ўпраўлення Нацбанка рэспублікі Мікалая Лузгіна.

Ён паведаміў, што галоўнай акалічнасцю, якая сыграла на руку цвёрдым валютам, стала адмена рашэння Нацыянальнага банка аб абмежаванні хаджэння наяўнасці. Варта нагадаць, што гэтыя абмежавальныя меры былі прыняты яшчэ ў канцы ліпеня ў сувязі з недахопам наяўных беларускіх грошай. Адсутнасць магчымасці ў банкаў выкідваць на рынак наяўныя грошы і давала магчымасць штучна тармазіць рост курсу валют. Аднак меры былі часовымі. Як і абяцаў галоўны банкір рэспублікі Станіслаў Багданкевіч, у пачатку кастрычніка гэта рашэнне было анулявана. У пункты абмену пачалі паступаць дадатковыя наяўныя сродкі, і курс неадкладна адрэагаваў на гэта ростам.

Мікалай Лузгін не выключае магчымасці таго, што ўведзеныя абмежаванні правакавалі розныя валютныя спекуляцыі і "чорны рынак" мог значна зарабіць на гэтым. У выніку адмены наяўны курс паступова стабілізуецца і, крыху адстаўшы, будзе "ісці ў нагу" з безнаяўным біржавым курсам.

Варта адзначыць, што ўпэўненасць прадстаўніка Нацбанка ў тым, што рост курсу "тутэйшых" валют не залежыць ад маскоўскіх падзей, знаходзіць пацвярджэнне ў фактах. Так, ужо 13 кастрычніка курс даляра на маскоўскай біржы рэзка знізіўся, даўшы магчымасць прыпадняцца расійскаму рублю. Аднак беларускі фінансавы рынак на гэтыя акалічнасці ніяк не адрэагаваў: даляр як рос, так і расце. Таму цяпер можна ўпэўнена гаварыць аб тым, што ўвесь валютны рынак рэспублікі знаходзіцца пад кантролем Нацыянальнага банка. Выключана таксама магчымасць гульні на павышэнне біржавага курсу з боку буйных фінансавых аб'яднанняў і груп. Такія метады выкарыстоўваюць, напрыклад, расійскія камерцыйныя банкі (нядаўна ў фінансавую групу аб'яднаціся банкі "Імперыял", "Сталічны" і "Расійскі крэдыт"). Такія групоўкі маюць магчымасць пры дапамозе сваіх капіталаў паварочваць ход таргоў у патрэбны ім напрамак. Аднак у Беларусі ўзорау такой расійскай мадэлі пакуль не існуе. Перш за ўсё з прычыны адсутнасці тут камерцыйных банкаў з буйным капіталам, дастатковым для спекуляцыйных гульняў. Акрамя таго, у рэспубліцы структура валютнага рынку крыху іншая, чым у Маскве. У Расіі шырокае распаўсюджанне атрымаў міжбанкаўскі валютны рынак, і праз біржу праходзіць меншая частка сродкаў. У Беларусі ж, наадварот, — уся валюта "праходзіць" выключна праз біржу. Таму нашым банкам неабходна сабраць значна большыя рэсурсы, каб рабіць уплыў на ход таргоў. Да таго ж цяпер даволі моцная "рука Нацбанка", і перабіць яго ўплыў пакуль нікому не пад сілу.

ЛОНДАН ДОРЫЦЬ НОЎ-ХАЎ

Па запрашэнню фінансавага таварыства "Інтэркантыненталь" рэспубліку наведалі англійскія спецыялісты ў сферы фінансавых паслуг. Высокакваліфікаваныя кансультанты кампаніі "Файнэншл Рызэч Асашыэйтс", якая аказвае дапамогу Беларусі ў рамках праграмы вядомай брытанскай арганізацыі "Ноў-Хаў фонд", перадалі ў бясплатнае карыстанне пакеты дакументаў аб фондавым рынку і каштоўных паперах. Аб каштоўнасці гэтага "падарунка" можна меркаваць па вопыту беларускай фондавай біржы і Міжбанкаўскай валютнай біржы, якія менавіта дзякуючы рэкамендацыям ФРА пачалі гандляваць валютнымі ф'ючэрсамі на беларускія рублі. Наколькі плённым будзе далейшае супрацоўніцтва паміж Лонданам і Мінскам у гэтай сферы — пакажа час, таму што, паводле слоў англійскіх спецыялістаў, з-за сур'ёзнай перастаноўкі кадраў на ўладным Алімпе ў рэспубліцы, кожны раз, прыязджаючы ў беларускую сталіцу, ім нанава прыходзіцца ўстанаўліваць кантакты і шукаць узаемаразуменне.

БЕЛІНФАРМ.

ЗВАНОК НА ЎРОК

За вокнамі — дождж

Неба — плітой мегатоннай.
Морак на крылы насеў.
Горад — як шэры дальтонік —
Колеры зблытаў усе.

Васіль ЗУЁНАК.

Не пашанцавала. Дождж пераблытаў усе карты. Сёння сабраліся на лён, апрануліся па-працоўнаму, кніжак з сабою не бралі. А тут раптам зацерусіў дожджык — восень, пагод восем. Ні табе зараз вучыцца, ні табе ехаць у калгас.

Мне добра: дожджык падараваў мажлівасць спакойна, без поспеху пазнаёміцца з адзінаццатым "Б" класам першай талачынскай школы. Дый яны, адзінаццацікласнікі, не надта перажываюць з-за капрызнага надвор'я. Ездзіць у калгас, калі шчыра, таксама ўжо надакучыла. Холад, слата. Працуй, а заробіш фактычна капейкі. Думаеце, падлеткі не ведаюць, дзе і як зараз можна падзарабіць?

— Лепей ужо сесці на электрычку ды прывезці з Мінска ўпакоўку танных цыгарэт. Прадаў — вось табе і грошы.

— Бізнесам займаецеся?

— Ды не, так, смехам. Ёсць справы і больш важныя.

— Якія ж?

— Ну, напрыклад, пахвастацца ў лазні, — смяецца Славік Мітрашкін, — шчыра кажучы, люблю зверскую пару.

— А затым — на дыскатэку, — дапаўняе сябра Мішка.

— Знаёмся, Міхаіл Кукашынаў, можна проста Кекс, лепшы ў раёне спецыяліст па рамонту прасаў, — Славік на правах тамады знаёміць мяне са сваімі сябрамі. З Мітрашкіным за кароткі час мы паспелі не толькі пазнаёміцца, але і перайсці на "ты", — а гэта наш паэт Сашка Елісеенка.

— Каму Сашка, а каму Аляксандр Уладзіміравіч.

— І куды, калі не сакрэт, Аляксандр Уладзіміравіч дасылае свае творы?

— Пакуль што ў шуфляду.

— Добра, а сам ты, Славік, што за спецыяліст?

— О, ён спец вешаць на вушы локшыну, іграць на нервах, — рагочуць сябры, — а яшчэ... яшчэ ён іграе ў КВЗ, школьны наш клуб.

— Вясёлы і знаходлівы... Гэта бачна. Вось толькі дзяўчат вы сваіх пакрыўдзілі. Слова ім не даяце сказаць.

— Ага, дзяўчат пакрыўдзіш, калі яны займаюцца каратэ. А ў нас яшчэ ёсць клуб культурыстаў, аэробікі, конная секцыя... Нашы нават да немцаў сёлета ў госці ездзілі...

— На конях?.. А ў самім Талачыне ёсць у вас славутыя мясціны?

— А як жа! "Балота", "панская" вуліца і Пячора, — адзінаццаты рагоча ад душы. — "Балота" — гэта дзе мы рыбу ловім, маленькае такое азярко ў цэнтры горада. "Панская" вуліца — там, дзе будуюцца катэджы. А ў Пячоры мы палім...

— Нікацін, між іншым, "забівае каня".

— Дык мы ж не на коннай секцыі палім, а ў Пячоры. Бачыце, вунь яна, на вуліцы. У нашай школе ўсе "зручнасці" за вуглом. Школа маленькая, а нас тут многа. Новую школу пачалі будаваць, не могуць ніяк закончыць. Можа, і зусім не закончаць. Катэджы будуюць, пракуратуру, міліцыю пабудавалі. А ў школе — цесна. Вы напішыце, напішыце.

— Я напішу. А з вамі і сапраўды не засумуеш, вясёлыя. А любімыя настаўнікі ў вас ёсць?

— Вядома. Самая вясёлая — класуха, а самая цікавая — Галіна Герасімаўна Казлова. Яна ў нас вядзе курс сусветнай мастацкай культуры. Але з ёй на ўроку можна пагаварыць на любую тэму...

Пакуль Галіна Герасімаўна будзе знаёміць мяне са школай, хлопцы, як і дамовіліся, пачакаюць ля Пячоры, каб павесці паказваць Талачын.

Школа як школа. З багатай кветкаю на вуліцы, цудоўна абсталёванымі кабінетамі, з добрым настаўніцкім калектывам і слаўнымі педагагічнымі традыцыямі. Школа як школа, калі б не семсот дваццаць восем дзяцей, якіх трэба і накарміць, і навучыць дыферэнцыравана, а самых маленькіх яшчэ і пакласці спаць. Галіна Герасімаўна, дарэчы, былы дырэктар гэтае школы, а зараз, калі выйшла на пенсію, — завуч у пачатковых класах. Каму ж, як не ёй, ведаць тут усе праблемы як "дарослыя", так і "маленькія". Вунь, спяць пачатакоўцы ў спецыяльна адведзеным памяшканні. Пакойчык невялікі, але ўтульны, адразу бачна клапатлівая гаспадарская рука выхавальніка. Але ж цераз калідор у гэты час іншыя дзеткі займаюцца. А на перапынку — шум-галас. Дзе ж тут заснеш. Пасля трэба бегчы ў сталовую, у другі корпус, цераз вуліцу. І ў тую ж Пячору, прабачце, па патрэбе. А зіма, а холад. Сталовая — невялічкая баковачка, таму абедаюць у некалькі заходаў. Ёсць пры школе інтэрнат, бо вучацца тут таксама і сельскія дзеці. Прыгожа, утульна ў інтэрнаце — зусім па-дамашняму, а колькі ж кветак, дзівосных, нетыповых, экзатычных. Ды інтэрнат — гэта звычайная драўляная хата, хіба што аздобленая шалёўкаю. Драўляная хата, можа, крыху большая — і той корпус, дзе займаюцца малодшыя класы. Касыя дажджы заліваюць сцяну. Тая намокла-набрыняла, учарнела ад гора і сораму. І гэта гарадская школа ў цэнтры Талачына, горада даволі вялікага і цывілізаванага, дзе, нягледзячы на ўсе складаныя перыпетыі нашага постперабудовачнага жыцця, яшчэ вядзецца сякое-такое будаўніцтва. А вось новую школу дабудаваць сродкаў не хапае. Зноў эканомім на дзецях?

Новыя мае знаёмыя цярпліва чакалі ля Пячоры. Адтуль павялі на "балота". Вада ля берагоў пакрылася тванню, цвіце. Толькі на сярэдзіне чысцейшая. Кажуць, тут, пасярэдзіне, будзе яшчэ метраў пяць глыбіні, а хто-ніхто адважваецца летам купацца. Побач, на ўзгорку, — касцёл. Недалёка стаіць і царква. А за вуліцай, за агародамі, цячэ-бруіцца спакойная і флегматычная рэчка Друць. Рыбы тут больш, вось толькі да берага падыдзеш не ўсюды, асабліва ў чаравіках: ці то бераг балоцісты, ці то восеньскія дажджы пастараліся. Задворкамі кіруем да цэнтральнай плошчы горада. Тут сярод белага дня чамусьці ярка гараць вулічныя ліхтары. Здзіўлены каменны Ільіч, запыніўшыся ля будынка гарвыканкама, неўразумела пазірае на ліхтары, відаць, злуе, што ў Талачыне няправільна зразумелі яго лозунг: камунізм — гэта Савецкая ўлада плюс электрыфікацыя... Савецкая ўлада ў наяўнасці, ліхтары гараць, а вось камунізму нешта не відна. Хіба што ў кніжным магазіне. Уяўляеце, уся кнігарня застаўлена ўвесістымі белымі кніжкамі. Цвёрдая вокладка, цудоўнае паліграфічнае выкананне, высакаякасныя фатаграфіі, шматабяцаючая назва: "Памяць. Талачынскі раён". І — цана... не паверыце — 1 (адзін) рубель (дзякуй Богу, хоць пасля дэнамінацыі). Гэта ў наш суперінфляцыйны час. Чым не камунізм?

— Кнігу пераацэньвалі, — расказвае прадаўшчыца, — усё роўна не бяруць... Праўда, некаторыя закупляюць па дзесяць экземпляраў. Нядаўна адзін такі тата бярэ дзесятак кніжак. "Навошта вам столькі?", — пытаюся. — "Сыну, — смяецца, — укамплектоўваю бібліятэку".

Восень. Пахаладнела. "Памяццю" ў Талачыне распальваюць печы. А шкада! Бо і сапраўды, не адным жа "балотам" ды "панскай" вуліцай славіцца гэты маленькі ўтульны гарадок, заснаваны на бойкім шляху. Ёсць што ўспомніць і талачынцам. Ды вось жа бяда, забыліся мы недзе сваю памяць, страцілі, а зараз ніяк не можам адшукаць.

Вечарэе, да электрычкі на Мінск яшчэ багата часу, але чакаць — не даганяць... Бывай, горад на Друці, бывайце, новыя мае знаёмыя. Да сустрэчы!..

Уладзімір МІХНО.

Смачны конкурс адбыўся ў рэстаране гасцініцы "Беларусь". Тут спаборнічалі ў майстэрстве работнікі грамадскага харчавання рэспублікі.

По заслугах ацаніла журы тонкі густ і спрыт повара рэстарана "Беларусь" Кацярыны Ярмолавай. Ёй было прысуджана першае месца. У конкурсе ж афіцыянтаў пераможцай стала Валянціна Кухта з Гродна.

Фота Віктара Талочкі,БЕЛІНФАРМ.

МОВА ЗЯМЛІ

Ліцвінавіцкія наваколлі

Недалёка ад Ліцвінавічаў — вёскі Кармянскага раёна, — за лесам, знаходзіцца вёска Рудня (Ліцвінавіцкі сельсавет). Старажылы расказваюць, што ў мінулым тут выплаўлялі ў самаробных печах балотную руду. Так гэта было ці не, але ж назва Рудня таксама можа сведчыць аб даўніх промыслах.

Цікава, што жыхароў Рудні завуць "лесавікамі", а жыхароў Ліцвінавічаў — "палевікамі". Як нам здаецца, гэтыя абазначэнні дастаткова старадаўнія, яны ўзніклі ў пачатковы перыяд гісторыі абодвух пасяленняў і ўскосна пацвярджаюць той факт, што Рудня фарміравалася на месцы лясной плавільні, а Ліцвінавічы будаваліся побач з палямі і сенажацямі, якія належалі ўласніку-арандатару Ліцвіну. У пачатку XX стагоддзя ў Рудні было ўсяго 27 двароў і пражывала 150 чалавек. Самі ж Ліцвінавічы ўваходзілі ў лік найбольш значных населеных пунктаў краю. Паводле даных на 1886 год, у Ліцвінавічах былі 93 двары і пражывалі 462 чалавекі, меліся праваслаўная царква і вадзяны млын.

У наваколлях Ліцвінавічаў шмат лясных масіваў, азёр і багатых сенажацей, якія, аднак, амаль не выкарыстоўваюцца з-за высокага ўзроўню радыяцыі. А вось назвы гэтых і іншых малых геаграфічных аб'ектаў — надзвычай даўнія, вельмі цікавыя і каштоўныя для гісторыкаў, мовазнаўцаў, тапаністаў.

На поўнач ад Ліцвінавічаў, за вёскай Рудня, цягнецца лясны масіў Казённіца. На паўднёвы ўсход — іншы лясны масіў, які носіць найменне Грапшчына, што, відаць, у дарэвалюцыйны час належаў графу Чарнышову-Круглікаву (яму, дарэчы, належаў і фальварак Ліцвінавічы, які размяшчаўся побач з вёскай Ліцвінавічы; да фальварка было прыпісана 1257 дзесяцін ворнай зямлі, 150 дзесяцін няўдобіц і яшчэ 7124 дзесяцін пад лесам). Лясны ж масіў Казённіца належаў казне.

Побач з Ліцвінавічамі ўздоўж берага Сожа раскіданы азёры Калтуноў вір, Чорная Калюга, Дзербахінь... Назва апошняга прыцягнула нашу ўвагу ў сувязі з тым, што ў яе складзе маецца вельмі старажытны геаграфічны тэрмін, хоць і ў трансфармаваным у фанетычным плане выглядзе, — -хінь (з іранскай хан, хон — "ручай, крыніца"). Першая частка назвы тлумачыцца, хутчэй за ўсё, пры супастаўленні з геаграфічным тэрмінам "дзерба" — "шырокае паніжэнне", "шырокая сухая даліна", а таксама — "участак цаліны, ляда; запушчаная аблога" (Мурзаев Э.М. Словарь народных географических терминов. — М., 1984. Стр.176). Такім чынам, найменне возера Дзербахінь можа разумецца як "крыніца", размешчаная на тым участку лесу, які высякаўся".

У шасцістах метрах ад Ліцвінавічаў, на рацэ Сож, ёсць невялікая затока, у якую ўпадае ручай Касалянка. Гэтая затока носіць назву Пень ("лодк на Пні"). Сувязь са словам "пень" тут выключна знешняя, па сугуччы. На самай справе, у найменні затокі Пень маецца той жа корань, што і ў назве ракі Піна, на якой размешчаны Пінск (аналагічныя "водныя" імёны вядомы таксама ў басейнах Дуная, Дняпра — Піня, Малая Піня, Вялікая Піня, Пенка, Пена, Пінянка і інш.). Даследчыкі лічаць падобныя найменні водных аб'ектаў вельмі старажытнымі, індаеўрапейскімі па паходжанню, а значэнне кораня пен-, пін- вызначаюць як "балота, багна, дрыгва, гразь, глей, мул".

Выклікаюць цікавасць і назвы некаторых палёў, у прыватнасці, Узбоішча і Ялаўка. Назва Ялаўка разумеецца пры супастаўленні са словам ялавіна — "дрэнная, запушчаная зямля"; ялова, ялавіна, яловіна — "сухое рэчышча" (Украінскае Палессе); ялавы — "бясплотны", "той, што не апрацоўваецца" (напрыклад, поле). У найменні Узбоішча мы бачым прыстаўку ўз- і корань -бой-. Корань -бой-, -буй- мае значэнне "высокае месца", а назва Узбоішча, такім чынам, разумеецца як "поле на ўзвышшы".

Старая вялікая дарога Чачэрск — Карма — Ліцвінавічы — Паштовая Глінка — Гайшын — Слаўгарад (Прапойск) традыцыйна называецца Кацярынінскім шляхам (трактам). Гэтае найменне — водгалас рэальнай паездкі рускай імператрыцы Кацярыны II ў 1780 годзе па беларускіх губернях, далучаных да Расіі ў 1772 годзе. Падобнае найменне можна сустрэць у наваколлях многіх населеных пунктаў Усходняй Беларусі. Яно звязваецца, як правіла, са старымі дарогамі, таму ў многіх выпадках мае толькі легендарны сэнс. Іншымі словамі, назвы тыпу Кацярынінскі шлях (тракт) не ва ўсіх выпадках можна ўспрымаць літаральна.

Нагадаем яшчэ тры цікавыя мясцовыя назвы, якія можна лічыць помнікамі мовы і гісторыі краю. Курган Пранцуза (відаць, "Француза", але ў Ліцвінавічах вымаўляюць менавіта "Пранцуза"). Паводле легенды, курган названы так таму, што ў 1812 годзе быццам бы адступала гэтымі мясцінамі разбітая армія Напалеона, а ў кургане пахаваны яе салдаты. У нашы дні, як сведчаць тутэйшыя жыхары, механізатары нярэдка выворваюць пачарнеўшыя ад часу косці. "Курган Пранцуза" на самай справе ўяўляе сабой частку старажытнага могільніка (за 0,3 кіламетра на захад ад вёскі), які вядомы ў археалагічнай літаратуры з 1873 года. Раскопкі тут не праводзіліся, але відавочна, што помнік насыпаны над пахаваннямі куды больш даўнімі, чым легендарныя магілы французаў.

Плотвішча. Так называецца ўчастак Сожа ў наваколлях Ліцвінавічаў. Можна было б думаць, што Плотвішча — гэта месца, дзе мясцовыя рыбакі лавілі плотак. Але ёсць і іншае тлумачэнне: Плотвішча — "нізкае месца, балоцістая нізіна каля ракі". У Падняпроўі, басейнах Сейма, Акі, у іншых раёнах вельмі часта сустракаюцца назвы рэчак накшталт Плота, Платава, Плотавец. Магчыма, што і тут, у ліцвінавіцкіх наваколлях, у мінулым упадала ў Сож невялічкая рачулка з такой назвай.

Бобрыца. Гэта таксама рэчка, прыток Сожа паблізу Ліцвінавічаў. Меліяратары "пагаспадарылі" так, што ад Бобрыцы засталася, бадай, толькі назва. Калісьці на рэчцы жылі бабры, будавалі "гаці", "хаткі". Цяпер тут праглядваецца ланцужок невялікіх азярцоў з густымі зараснікамі чароту і вастралісту.

Аляксандр РОГАЛЕЎ,
кандыдат філалагічных навук.

АКТУАЛЬНЫ КАМЕНТАР

Што трэба ведаць пра халеру?

Апошнім часам жыхары сталічнага мікрараёна Уручча пры наведванні прадуктовых магазінаў сутыкнуліся з новаўвядзеннем: хлебабулачныя вырабы адпускаюць прадаўцы ў поліэтыленавыя пакеты. Забаронены таксама продаж на разліў сокаў, мінеральнай вады і піва. Акрамя таго, ва ўсіх дзіцячых садках і школах праведзена дэзінфекцыя, а бацькоў і дзяцей папярэдзілі аб мерах перасцярогі з нагоды халеры. Здавалася б, ужо даўно забылі мы гэта страшнае слова. Але ў апошні час усё часцей і часцей даводзіцца чуць пра яго, усур'ёз непакоіцца пра здароўе сваё і блізкіх. Ваяжы нашых суграмадзян у Турцыю, на Украіну, дзе нярэдкія выпадкі захворвання на халеру, прынеслі непрыемнасці не толькі самім турыстам-гандлярам, але і навакольным. Толькі, здавалася б, пачалі сціхаць страсці вакол "халернага цягніка", як страшнае захворванне нагадала пра сябе зноў. Ва Уруччы захварэла сям'я, дзе маці нядаўна вярнулася з камерцыйнай паездкі ў Стамбул. Намеснік галоўнага ўрача па медыцынскай частцы дзіцячай паліклінікі № 11 Л.Р.Іганава адзначыла, што прыняты ўсе неабходныя меры, каб не дапусціць распаўсюджванне хваробы. Але не толькі, ды й, бадай, не столькі на ўрачоў павінны мы спадзявацца. Пры цяперашніх цяжкасцях з лекамі, калі адсутнічае самае неабходнае, ад іх не даводзіцца шмат патрабаваць. Хоць, дарэчы, скажу, што медыкі зрабілі ўсё магчымае, каб загадзя падрыхтавацца да сустрэчы з гэтай навалай. І ўсё ж давайце паклапоцімся пра сябе самі, каб не памерці ад няведання. Нагадаем чытачам "Чырвонкі" некаторыя звесткі, атрыманыя ў Беларускім інстытуце ўдасканалення ўрачоў. Папершае, неабходна ведаць, што асноўнымі сімптомамі халеры з'яўляецца няспынная рвота і знясільваючы вадзяністы стул, якія прыводзяць да рэзкай абязводжанасці арганізма. Ужо сама цяжкая абязводжанасць можа прывесці да хуткага смяротнага зыходу, акрамя таго, у выніку яе развіваюцца небяспечныя для жыцця ўскладненні — тромбаэмбаліі, вострая ныркавая недастатковасць і іншыя. Асноўнымі прыкметамі цяжкай абязводжанасці з'яўляюцца рэзкая сухасць слізістых і скуранога пакрова, наяўнасць складак на скуры, яе бледнасць альбо сінюшнасць, адсутнасць выдзялення мачы, непрыемныя адчуванні ў вобласці сэрца, слабы ніткападобны пульс, сутаргі. Але варта памятаць, што гэткая клінічная карціна назіраецца толькі пры тыповым ярка выражаным выпадку халеры. Вельмі часта сустракаюцца сцёртыя і бессімптомныя формы (ад 50 да 100 выпадкаў на аднаго хворага тыповай формай халеры). Акрамя таго, існуе шмат іншых вострых кішэчных захворванняў. Ні ў якім выпадку не стаўцеся да іх спакойна, звяртайцеся да ўрача, каб застрахаваць сябе ад бяды. І яшчэ адна парада медыкаў. У аптэках можна купіць араліты — глюкасалан, рэгідрон, цытрамокасалан і інш. Гэтыя прэпараты дапамагаюць папярэджваць абязводжанасць і карысныя пры многіх вострых кішэчных захворваннях. Калі няма гатовага лякарства, раствор для піцця можна падрыхтаваць самім. Дацэнт кафедры інфекцыйных захворванняў БІУУ Алена Карнееўна Герашчанка, якая амаль 20 гадоў займаецца пытаннямі кішэчных інфекцый, рэкамендуе наступны састаў: 8 чайных лыжак цукру, 1 чайная лыжка кухоннай солі і 3/4 чайнай лыжкі харчовай соды на 1 літр ахаладжанага кіпеню. Вадкасць для піцця даюць невялікімі порцыямі, з улікам усасваючай здольнасці кішэчніка — дзецям да 5 мілілітраў у мінуту, дарослым — да 20—40. Пры лячэнні маленькіх дзяцей неабходна чаргаваць гэту вадкасць з неўтрымліваючымі солі натрыю адварамі агародніны і садавіны ў суадносінах 2:1 і нават 1:1.

Вера ШЧЭЦІНА.

ПА-СУСЕДСКУ

ЗА ВЕРУ, ЦАРА І АЙЧЫНУ?

У Расіі адбыўся першы манархісцкі кангрэс.

Асноўным пытаннем для яго дэлегатаў было вяртанне манархічнага ладу. Удзельнікі канферэнцыі выказалі надзею, што праз 15—20 гадоў на чале абноўленай расійскай імперыі зноў будзе стаяць цар. На кангрэсе прысутнічаў былы член урада А.Руцкой.

"ЕЎРАНЬЮС".

УСПАМІНАЮЦЬ НАШУ БУЛЬБУ...

Ужо два гады, як Масква адмовілася практычна поўнасцю ад беларускай бульбы. І ўсе гэтыя гады масквічы з цеплатой успамінаюць сапраўдную беларускую бульбу, праклінаючы сваю — гнілую і дробную.

У гэтым годзе сталіцу наваднілі тоны недабраякаснай бульбы новага ўраджаю з сумежных абласцей. Зусім непрыгодную бульбу прывозяць з Бранскай і Арлоўскай абласцей: яна паступае зялёная, гнілая. Спецыялісты сцвярджаюць, што такія клубні ўтрымліваюць яд саланін, які выклікае харчовыя атручванні.

АД МАНЕЖНАЙ ДА БЕЛАРУСКАГА ВАКЗАЛА

Па такому маршруту ў некалькі этапаў будзе пракладзены новы падземны паверх — цэлы падземны горад палацаў, банкаў, рэстаранаў, аўтастаянак і нават музеяў.

На Манежнай плошчы будаўнікі пачалі ўжо будаваць "сцены ў грунце" — для заліўкі бетону. Прымяняецца спецыяльнае імпартнае абсталяванне фірмы "Баўэр". Будучы падземгорад працягнецца ўздоўж Цвярской да Беларускага вакзала. Першая чарга, як мяркуецца, будзе пабудавана да 850-годдзя Масквы.

АДГУКНУЛІСЯ НА БЯДУ

Каля 20 мільёнаў рублёў пералічылі розныя беларускія прадпрыемствы і арганізацыі на спецыяльны рахунак пасольства Малдовы. Ён быў адкрыты тут пасля трагічных падзей у Малдове, звязаных з паводкай.

Як вядома, трапічны лівень, які пранёсся над некаторымі раёнамі гэтай дзяржавы, забраў больш чым 50 жыццяў, многія лічацца без вестак прапаўшымі.

Паверены ў справах Рэспублікі Малдова ў Рэспубліцы Беларусь Думітру Мунцяну паведаміў, што першымі адгукнуліся беларускія камерцыйныя банкі і працоўныя калектывы. Так, Нацыянальны банк пералічыў 5 мільёнаў рублёў, "Белзнешэканомбанк" — 3 мільёны, "Прафбанк" — 10 мільёнаў. Пасільны ўзнос зрабілі працоўныя калектывы зборачнага цэха Мінскага трактарнага завода, Кобрынскага тэрытарыяльнага медыцынскага аб'яднання і многія грамадзяне.

МАЛДАЎСКІЯ ВІТАМІНЫ НА БЕЛАРУСКІМ СТАЛЕ

За восем месяцаў бягучага года з Беларусі экспартавана ў Малдову тавараў на суму каля 9 мільярдаў рублёў. Малдаўскі ж бок увёз у нашу рэспубліку рознай прадукцыі на 5 мільярдаў рублёў.

Якія ж малдаўскія тавары карыстаюцца попытам у беларусаў? Статыстыка сведчыць, што ў гэту групу ўваходзяць садавіна і агародніна, алей, цукар, плодаагароднінныя кансервы, вінна-каньячныя вырабы, швейныя і тытунёвыя вырабы, а таксама пральныя машыны вядомай гандлёвай маркі "Аўрыка".

Іншы менш "смачны" тавар паступае з Беларусі на малдаўскі рынак. Гэта гаруча-змазачныя матэрыялы, мінеральныя ўгнаенні, хімвалакно, шкло, аўтамабілі МАЗ і трактары МТЗ, ліфты, тэлевізары, гадзіннікі і "на закуску"... соль.

БЕЛІНФАРМ.

Сто артыкулаў

СПРАДВЕЧНЫЯ

Міхась МАЛІНОЎСКІ

Слухаю, як цыган на сваёй, для мяне незразумелай, дзіўнай і пявучай мове чытае славуты верш Янкі Купалы "А хто там ідзе?" і думаю пра сябе аб таямнічым, пакручастым лёсе і жыцці яго суродзічаў і мне здаецца, што гэта не беларусы там ідуць, а смуглатварае, неабгрэтае, непрыручанае племя Зямлі, раскіданае па ўсім свеце, качуе з адной дзяржавы ў другую...

Чытаю славутую "Краіну Цыганію" Уладзіміра Караткевіча і ўсё не магу нацешыцца музыкай яго прозы, у якой апавядаецца пра мімалётнае захапленне беларускага хлопца цыганкай.

"Ах, Цыганія-Цыганія! Ах, і мая ж цыганская кроў! Індзейская ярасць у вачах, калі ўнь тая, з крыху адутлаватым тварам і доўгімі індзейскімі валасамі, крычыць нешта.

Я зноў сфатаграфаваў "белую". Іначай не мог. Такая была грацыя ў кожным руху. Тэатр! Балет! Чорт ведае што!

І дзіўна было побач з гэтым святам жыцця, увасобленым у гэтай дзяўчыне, бачыць пліту і надпіс на ёй:

Рапановіч Герась Іванавіч, 1928—1968.

— Быў наш вярхоўны суддзя, — гаварыла яна чыста па-беларуску.

— Як гэта з ім.

— Вашу дзяўчынку ратаваў. Беларускую дзяўчынку. Наш цыган. Не ўратаваў".

Апавяданне "Краіна Цыганія" — гэта не толькі плод фантазіі беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча. Сапраўды, у Давыд-Гарадку знаходзіцца магіла вярхоўнага суддзі ўсіх цыган Базылевіча Гарася Іванавіча, і ён на самай справе загінуў у імклівых водах ракі Гарыні, ратуючы беларускую дзяўчынку-падлетка.

І яшчэ адзін факт. Маленькі Іванка тануў у рэчцы, яго голасу нават не чуў родны бацька, які касіў побач, а выратавала хлапчука ад бяды, ад немінуемай смерці цыганка. Выратаваны хлапчук стаў знакамітым пісьменнікам Іванам Шамякіным.

Відаць, заўсёды было так у нашай краіне: цыган ратаваў беларуса, той жа дапамагаў "фараонаву племені".

А ўсё ж цікава, адкуль пайшлі цыганы, як яны аселі на тэрыторыі Беларусі? Што пра гэта гавораць назвы нашай рэспублікі? У Зэльвенскім раёне, дзе я нарадзіўся, ёсць вёска Цыганаўка. Пачаў разглядваць геаграфічную карту — побач з Баранавічамі, дзе цяпер жыву, — Ляхавіцкі раён, а ў ім населены пункт Цыганы. Дакладна такая ж назва вёскі і ў Гарадзецкім раёне. А яшчэ ёсць Цыганкі на Віцебшчыне. Адкуль жа пайшлі гэтыя найменні?

Праглядваю кнігі, часопісы, газеты і знаходжу, што гісторык Зм.Даўгяла ў 1926 годзе пісаў: "...на тэрыторыі Беларусі знойдзеш досыць значную колькасць урочышчаў, рэк і вёсак з коранем "цыган"... Цыганкова ніва, Цыганоўская рэчка, Цыганоўскі ручай... Гэтая "мова" сведчыць аб даўняй сувязі цыганоў з Беларуссю і служыць са свайго боку гістарычнай крыніцай".

Адкрываю кнігу Е.Друца і А.Геслер "Цыганы" — і мяне нанава пачынае зачароўваць дзівосны свет гэтага народа: "Стагоддзі мінулі з тых пор, як, уцягнутыя незразумелай сілай, пакінулі сваю старажытную радзіму і разбрыліся па свеце чорнавалосыя, смуглатварыя людзі — цыганы. Яны прайшлі праз дзесяткі краін, сутыкаліся з дзесяткамі народаў, перасяклі моры і акіяны, і цяпер наўрад ці адшукаеш дзяржаву, дзе б яны ні пражывалі. Незвычайны вонкавы выгляд, незразумелая мова і спецыфічны спосаб жыцця — усё гэта рэзка вылучала цыганоў на фоне іншых народаў, ставіла ў адасобленае становішча. Акружаны арэолам загадкавасці, гэты народ доўгі час быў недаступны і для даследчыкаў, спрабаваўшых яго вывучыць".

Англічане завуць цыганоў егіпцянамі, іспанцы — гітанас, французы — багемцамі, ці яшчэ цыганамі, галандцы — паганцамі (хейдэне), угорцы - фараонава племя, ці яшчэ цыганамі, фіны — чорнымі... У Беларускай Савецкай Энцыклапедыі вы нічога не знойдзеце пра цыганоў на літару "ц", тым больш пра беларускіх цыганоў...

У сучаснай навуцы канчаткова ўсталяваўся пункт погляду, згодна з якім цыганы (сама назва — рома) — выхадцы з Індыі, продкі якіх пакінулі сваё месца пастаяннага пражывання ў канцы першага тысячагоддзя.

Татары і жыды (яўрэі, ці яшчэ гябрэі) пасяліліся на Беларусі ў XIV стагоддзі і адразу знайшлі прыхільнасць дзяржаўных улад таго часу. Цыганы прыйшлі ўслед за імі. У XV стагоддзі яны ўжо сталі прыкметнымі тут і пачалі праяўляць свае адметнасці і здольнасці. І калі ў іншых краінах да гэтага народа, які, казалі ў тыя часы, нарадзіў вецер, ставіліся жорстка і не па-людску, прымяняючы суровае заканадаўства, калі ў іншых краінах былі масавыя ганенні, цікавалі, гвалтавалі і забівалі цыганоў, то ў Беларусі (не будзем казаць аб пастановах сеймаў 1565, 1578, 1607 і 1618 гадоў) гэтага не было. Болей гуманных адносін да іх, чым на нашай зямлі, не існавала нідзе. Пра гэта сведчыць уся гісторыя нашага народа. Тут дарэчы згадаць адзін з актаў вялікага князя Літоўскага Аляксандра Казіміравіча, датаваны 25 мая 1501 года, у якім гаворыцца аб "даўніх правах" цыганоў на Беларусі.

Я мяркую, яго трэба прывесці цалкам: "Біў нам (вял.кн.) чалом старшы войт Васіль і яго цыганы і прасілі нас, гаспадара, каб мы іх просьбу і чалабіцце задаволілі і каб таго войта зацвердзілі. Дзеля чаго гэтым лістом нашым выбранага Васіля, войта цыганскага, зацвердзіўшы і ўстанавіўшы, даём яму сілу і права судзіць цыганоў і разбіраць усялякія спрэчкі паміж імі. Войт Васіль і яго цыганы ва ўсіх землях Вялікага княства Літоўскага і ў яго воласцях павінны мець поўную свабоду згодна са старымі правамі, звычаямі і даўнімі княскімі граматамі".

Чым займаліся цыганы (найменне гэта паходзіць ці то ад словаў "ацінганас", "ацінгані", што абазначаюць назоў адной з ранніх хрысціянскіх сектаў, ці то ад слова "атсінганас", якое перакладаецца як "прадказальнікі лёсаў") у той час на нашых землях? Цыганы з'яўляліся цудоўнымі знаўцамі і аматарамі коней. Калісьці кірмашы Зэльвы, Міра, Свіслачы, Менска, Клецка і некаторых іншых гарадоў і мястэчак напаўняліся табунамі коней, іржаннем жарабцоў, гаманою цыганоў, іх танцамі ды песнямі...

Але вернемся да заняткаў цыганоў у XVI стагоддзі, пра якія можна прачытаць у таго ж Зм.Даўгялы: "Актавыя матэрыялы даюць звесткі аб занятках і жыцці цыганоў на Беларусі ў XVI ст. Так, у Гарадзеншчыне ў 1530-х гадах цыганы гандлявалі коньмі, а разам з тым не цураліся і злоўжываннямі ў гэтай цыганскай прафесіі. У кнігах гродскіх судоў сустракаюцца працэсы паміж цыганамі. Адзін жаліцца ў суд на другога — "узяў у мяне каня-храпуна і дзержыць яго і звярнуць не жадае".

Цыганы ў некаторых маёнтках так блізка стаялі да шляхты, што апошняя брала цыганоў да сябе на службу конегадоўлі. Каморнік гаспадаркі Мацей Быстрыцкі ў сваім маёнтку Чарлёны, на Гарадзеншчыне, меў цыгана Бубенцу за машталера, г.зн. наезніка, які аб'язджаў маладых коней.

А вось што піша Д.Чорны (з гэтым чалавекам незвычайнага лёсу і захопленым краязнаўцам я пазнаёміўся асабіста і прагаварыў амаль паўдня) у сваёй кнізе "Клецк": "Базарным днём у Клецку лічыўся панядзелак. У гэты дзень з'язджалася ад 5 да 7 тысяч чалавек. Продаж свойскай жывёлы праводзіўся ў пятніцу. Асабліва цікава праходзіў гандаль коньмі. Найбольшымі аматарамі гэтай справы былі цыганы, што, безумоўна, прыдавала базару асаблівы каларыт. Часам купля-продаж ператваралася ў пацешнае спаборніцтва. Каня запрагалі ў воз, у задняе кола ўстаўлялі кол, каб было цяжэй цягнуць, на воз узбіраліся чалавек 5—6, і каня бязлітасна паганялі. Гэтым правяралі нораў, сілу і здольнасць каня да працы. Такімі кірмашамі Клецк славіўся аж з XVII стагоддзя. Яны праводзіліся штогод на дзесятым тыдні пасля Вялікадня".

А якія майстры цыганы ў вырабе конскай збруі! Яе не грэбавалі купляць буйнейшыя магнаты Бе-

КРЫНІЦЫ

Сяргей ПАЎЛОЎСКІ

ЭЛЕГІЯ

Я сыду на спачын, калі гронкі рабін
набрыняюць крывёю на восеньскай стыні.
Ад мяне застанецца бясхмарны ўспамін,
і душа свой прытулак пакіне.

Я сыду на спачын, калі крык жураўля
мяне ўслед за сабою пакліча.
Без мяне будзе плыць у бязмежжы Зямля
ў гарэнні пакутлівым знічак.

Я сыду на спачын, калі дрэвы ў журбе,
абаўюць павуцінкі пяшчоты.
Можа, недзе далёка стане сумна табе
і шкада пажаўцелай лістоты.

XXX

Я рады —
холадам зямлю скавала зноў
перад адлётам у няблізкі свет.
Прастор сцішэлых восеньскіх палёў
з нямой палёгкай гляне мне ўслед.

А потым падкрадзецца шчырасць цемры
і дрогкіх знічак беспрабудны сон,
і застанецца з лёгкасцю паверыць
у адзіноту, быццам у праклён.

Я асуджу сябе на адзіноту,
далёкім шляхам згубяцца сляды.
Халодны вецер згоніць пазалоту
з самотных дрэў і згіне ў нікуды...

* * *

Калі хмар навальнічных сувой
над змарнелым гасцінцам закружыць,
груганы на таполях затужаць
аб мінулым расстанні з табой.

Скрып сухі цішыню ашукае, —
чорных птушак то плач ці то смех.
Чорным птушкам смяяцца не грэх
з майго смутку, што шляхам блукае.

Валожынскі раён.

Алесь АЛЬФЯРОВІЧ

ТРЫ БЯРОЗЫ ХАТЫНІ

Зноў прыйшоў я да вас, тры бярозы Хатыні.
Век у смутку стаяць вам пры Вечным агні.

Тры бярозы... А ў думках маіх —
тры жанчыны.
Гэта боль іх нясцерпны працяў мае дні.

Давялося вайне і ў маёй пабыць хаце,
Баль крывавы спраўляюць на
бацькоўскім двары.
І бяроза адна — то ўдава мая маці,
Дзве бярозы яшчэ — удавы дзве сястры.

...Маці! Вось і цябе не хапае адзінай.
За табой недзе й наша чарга на той свет.
Ды пакуль я жыву, боль і смутак Хатыні,
Як уласны свой боль, дам сынам у запавет.

Хай жывуць і з зямлёй, і з людзьмі
ў добрай згодзе,
Хай зязюлі ім лічаць бясконца гады.
Каб з сваімі дзяцьмі не з нікчэмнай нагоды
Прыязджалі да гэтых бяроз трох заўжды.

УСПАМІН

Жыве ў памяці ранак —
З пазалотай, пунсовы,
Перакошаны ганак,
Развітальныя словы.
— Адпачыў бы яшчэ, —
Слёзы змахвае маці. —
Горад твой не ўцячэ,
Ну куды так спяшацца?

...Кліча ў дом ганак новы.
Ды ўздыхнецца мне ўпотай:
Дзе ж той ранак пунсовы,
Старой маці пяшчота?
Мо, таму, не іначай,
Боль сціскае мне грудзі,
што пары той юначай
Больш ніколі не будзе...

г.Мінск.

Міхась ШАВАНДА

ГРАЦЫЯ

Абразок

Назіраць за паводзінамі птушак у звычайным іх жыцці — справа цікавая і захапляючая. Вось некалькі прыкладаў.

Наш дом стаіць на ўскрайку горада, недалёка ад узлеску. З намі па суседству пад шатамі дрэў жывуць многія птушкі. Толькі вось палахлівыя пліскі-сітаўкі, як мы іх называлі ў маленстве, знайшлі сабе прытулак з намі ў адным доме.

Убранне іх сціплае. Бялявая афарбоўка, чорныя плямкі на шыі і шапачка чорная. Хвост з падоўжанымі расфарбоўкамі. Крыльцы ў палоску — чорнае з белым. Жывоцік светла-шэры.

Гэта нашы сябры — жаданыя і любімыя птушачкі. Сёлета яны раней, чым звычайна, вярнуліся з далёкага поўдня. Звілі гняздо пад страхой і бегаюць шустра на высокіх ножках па горадзе, перад маім акном. Прыемна ўсведамляць, што, вярнуўшыся на радзіму, на мой гарод, яны займаюцца сельскагаспадарчай працай.

Колькі сябе памятаю, столькі і бачу гэтых нястомных птушак на гародах. Яны спакойныя і сціплыя ў жыцці. Але, здаецца, без іх пабяднела б прырода.

Пліска корміцца насякомымі і іх лічынкамі. З зямлі яна збірае вусеняў і даўганосікаў. Не ўпускае моманту злавіць на ляту камара або сляпня. Пліска за дзень з'ядае насякомых столькі, колькі важыць сама. А ёй жа трэба здабыць спажыву і для сваіх ненажэрных птушанят.

У бясконцых клопатах пра харч пліска не сумуе. Песня заўсёды спадарожнічае ёй. А звярніце ўвагу на яе паходку: якая яна прыгожая, грацыёзная!

г.Касцюковічы.

ЗАМАЛЕЎКІ З НАТУРЫ

Адпачынак у верасні

По начах у бацькоўскай хаце такая цішыня, што я з непрывычкі заціскаю і адкрываю вушы — нічога не змяняецца. Праз лёгкія фіранкі свеціць месяц. І зрэдку за акном раздаецца глухі ледзь чутны гук — падаюць спелыя яблыкі.

Я па звычцы раздумваю перад сном і са здзіўленнем заўважаю, што на заўтра ў мяне — ніякіх спраў. Не трэба пешшу праз вакзал несціся на планёрку (усё роўна хутчэй, чым на "маім" пятнаццатым), тэлефанаваць усім знаёмым у пошуках інфармацыі, абабегчы ў перапынку дзесятак бліжэйшых гастраномаў, а вечарам, прыцягнуўшыся дамоў, пачынаць другую змену на кухні.

Я — дома. Тут усё амаль так, як было дзесяць, пяцьдзесят, сто гадоў назад. Тая ж вуліца, па якой хадзіла на рынак мая прабабка, беласнежныя шпілі касцёла, дзе брала шлюб бабуля, тая ж вежа на астраўку ў адной з рукатворных сажалак, дзе ў нашых з сяброўкай дзіцячых фантазіях жыла казачная каралева Эва. Праўда, рынку даўно ўжо няма — адышоў разам з "польскім часам", а на базарнай плошчы выраслі дрэвы, пасаджаныя намі на піянерскім суботніку, і помнік Чапаеву, адразу аблюбаваны птушкамі. Калісьці касцёл, за мільён па старых цэнах, "перабудавалі" ў клуб, і бабка доўга палохала мяне перад кожнай суботай: не танцуй у божым доме — ногі адсохнуць. Але праз некалькі гадоў пачаліся выбары ў Вярхоўны Савет, і адзін палітык абласнога маштабу, набіраючы галасы, вярнуў касцёл парафіянам. Неўзабаве ў вёсцы з'явіўся ксёндз і заваяваў усеагульнае прызнанне гарачымі казаннямі аб шкодзе п'янства, любоўю да гульні ў футбол і замілаванай адданасцю свайму веласіпеду. Нават "бязбожнікі" не адмаўляюць святому айцу, калі ён ходзіць па хатах, збіраючы ахвяраванні. А "Чапаеў" так і застаўся на плошчы, указваючы пярстом дарогу да храма.

"Панскаму капрызу" — пабудаванай на востраве вежы — пашанцавала менш, чым касцёлу. У часы росквіту "застою" ў сярэдзіне сямідзесятых яе адрамантавалі і ўпрыгожылі шыкоўнай мэбляй, абсталяваўшы схаваныя ад вачэй банкетныя залы для вялікага начальства. Аднак ці то начальства "пасля балю" рызыкоўна было дастаўляць на бераг па вузкаму мосціку, ці то размаху на маленькім астраўку не хапіла, словам, вежа не вытрымала канкурэнцыі і ў хуткім часе ператварылася ў пасрэдную вясковую гасцініцу для шабашнікаў, а потым і ўвогуле асірацела. Зараз рэдкі цікаўны смяльчак дабіраецца да астраўка па гнілых палях.

Успамінаючы вёску, я часта бачу яе вачамі бабулі, якая нават цяпер, у свае 85, гаворыць пра былое з чуллівай усмешкай. У яе бясконцая колькасць гісторый, у якіх жывуць як быццам ужо знаёмыя мне людзі. Пра тое, напрыклад, як "шляхетны" суседскі пан да таго пагарджаў простымі людзьмі, што нават размаўляў з імі, гледзячы не проста ў твар, а ў люстэрка. Напярэдадні 39-га гэты пан раптам спешна распрадаў зямлю, і дзед таксама купіў у яго надзел, патаргаваўшыся праз люстэрка. Праўда, вырасціць на ім нічога не паспелі... Або пра тое, як дзед збіраў грошы на зямлю. Перад Саветамі пачалася страшэнная інфляцыя злотага, і ў хуткім часе накопленага ледзь хапала на адну карову. Але дзед спадзяваўся на лепшае. Калі ж урэшце выбраўся на рынак, то ўсіх грошай з кашальком не хапіла на адзін адрэз тканіны жонцы на сукенку.

У бабулінай хаце на два канцы і зараз, здаецца, маглі б ажыць героі ўсіх яе гісторый. Даматканыя капы, малітвеннік на стале пад абразамі, за печчу — калаўрот і разабраны ткацкі станок. Толькі кажух і армяк (світка) — цяжкі непрамакальны плашч — раздала сынам. "Маладзейшыя былі — нос вярнулі, а цяпер радыя". Ды яшчэ патэфон — калісьці адзіны на ўсю вёску — з'ехаў са мною ў Гродна.

Два гады маўчыць радыё — нявыгадна, адключылі. І гэта галоўная скарга бабулі. Ой, як любіла яна, уключыўшы на поўны гук, слухаць, што робіцца ў розных "панствах". Да кур'ёзаў даходзіла. Аднойчы родзічы паехалі ў райцэнтр, а вярнуўшыся, знайшлі нядоеную карову, галодных свіней і не знайшлі бабулю. Да ночы шукалі яе па аколіцах, а калі зусім змерклася, заўважылі тонкую палоску святла ў падполлі. Аказваецца, у раёне праходзілі вучэнні па грамадзянскай абароне, і па радыё папярэдзілі: "Увага! Паветраная трывога! Насельніцтву ўкрыцца ў сховішчах і падвалах." І выхаваная прапагандай бабка, вырашыўшы, што пачалася вайна, увесь дзень перабірала мінулагоднюю бульбу.

Між тым, спакой у бабуліным доме толькі знешні. Кожны дзень для яе поўны клопатаў і трывог. Не выкапана бульба, у калгас не прымаюць малако — прыходзіцца біць масла і вазіць яго на продаж у райцэнтр, зноў канчаецца валакардзін, якога няма чамусьці нават у раённай аптэцы. Яшчэ бяда — укралі новае карыта. Раней і моды такой не было — хаваць на ноч вёдры ды карыты, усё лета стаялі сабе ў свіной загарадцы. А цяпер не прайшло і тыдня...

Ды што там карыта? З кожным месяцам у вёску ўсё больш пранікае прагрэс з усімі яго "за" і "супраць". Некалькі маладых хлопцаў ганяюць на продаж аўтамабілі. Калі-нікалі з Польшчы, часцей — з суседняй Літвы. Гэта дзякуючы ім у час уборкі бульбы з'явіўся на дарозе дзіўны гібрыд: белы дызельны "Мерседэс" з прымацаваным замест прычэпа возам, гружаным мяшкамі.

"Гоншчыкі" забяспечылі ўсіх жадаючых відэаплэерамі, так што цяпер па вечарах паміж суседзямі ідзе ажыўлены абмен касетамі.

Наогул, блізкасць літоўскай мяжы накладвае на жыццё свой адбітак. І калі раней Вільнюс асацыіраваўся для многіх з тмінным хлебам "Паланга" і пахам "доктарскай" каўбасы, то зараз у першую чаргу — з мытняй і візамі. Хаця, нягледзячы на цяжкасці, прадукты з Літвы ўсё ж трапляюць на паліцы мясцовага "камка", адчыненага ў арандаваным пакойчыку нядаўна пабудаванай пошты. Гандаль ідзе спраўна, побач, праз дарогу, вырас яшчэ адзін кіёск.

Ёсць у вёсцы і свае "чаўнакі"-мяшэчнікі, якія з-за адсутнасці канкурэнцыі прадаюць польскі, турэцкі тавар па неймаверных цэнах. Напрыклад, туфлі са штучнай скуры, якіх поўна на гродзенскім рынку па дзесяць даляраў за пару, раскупляюць, нягледзячы, па дваццаць.

Па прыкладу камерсантаў мясцовыя гаспадыні нават яйкі пачалі прадаваць за літы і даляры. Кожны зарабляе, як можа.

Дарэчы, мінулай восенню многія добра яшчэ зарабілі на лісічках. Хадзілі ў лес цэлымі сем'ямі, прадавалі перакупшчыкам або самі вазілі ў Вільнюс. Сёлета ж у лесе расце што хочаш, акрамя гэтых непераборлівых грыбоў. Пасля некалькіх паездак мы насушылі ладны мяшэчак баравікоў і знайшлі толькі дзве малюсенькія лісічкі. Хто ведае, ці з'явяцца калі-небудзь зноў у нашых лясах іх вясёлыя аранжавыя капялюшыкі.

...Выкапана бульба. Засыпаны ў скрыні жоўтыя "ананасы" і румяныя "грабштэйны". Высушана фасоля. Разліта па банках варэнне. Даспяваюць апошнія памідоры. Верасень і адпачынак падышлі да канца, папоўніўшы нашы хатнія запасы перад цяжкай зімой.

У дзень ад'езду я сустрэла дзвюх школьных сябровак. Адна, цялятніца ў калгасе, перабірала палу паношанай курткі і скардзілася на малыя заробкі і дарагоўлю. Другая, жонка камерсанта, распавядала аб адпачынку за мяжой і перавагах новага дома.

...Па дарозе ў Гродна мы, як заўсёды, прабілі кола, а падняты сустрэчнай фурай камень пакінуў трэшчыну на трэцім па ліку лабавым шкле нашага "Масквіча".

Лілія НАВІЦКАЯ.

Недалёка ад Архангельска размясціўся музей рускага драўлянага дойлідства. Цэрквы, хаты, свірны, лазні і іншыя гаспадарчыя пабудовы ўзноўлены ў сваім першапачатковым выглядзе. Можна толькі здзіўляцца майстэрству народных умельцаў, якія сплялі сапраўдныя карункі з дрэва. І любавацца ім. Нездарма сюды, у Малыя Карэлы, прыязджаюць цікаўныя людзі амаль з усяго свету.

НА ЗДЫМКАХ: фрагменты старажытных пабудоў, сабраных у Малых Карэлах з Поўначы еўрапейскай часткі Расіі, турысты з Беларусі.

Фота М.ШЛОМЫ.

КНІГАРНЯ

"Беларуская мінуўшчына"

Сярод "адраджэнскай", так бы мовіць, перыёдыкі сваё месца займае і гісторыка-публіцыстычны ілюстраваны часопіс "Беларуская мінуўшчына". Толькі што пабачыў свет чарговы, трэці за сёлетні год, нумар гэтага адметнага выдання (пакуль што часопіс выходзіць штоквартальна).

Якія ж адкрыцці чакаюць вас, калі раптам узнікла жаданне перагарнуць старонкі "Беларускай мінуўшчыны"? У сівую даўніну ўводзіць артыкул Уладзіміра Канановіча "Клецкія Радзівілы". А змешчаны матэрыял пад традыцыйнай рубрыкай "Радавод". Цікавыя звесткі пра Паўночную вайну падаюцца ў артыкуле Ігара Пушкіна "...Праз агонь і попел і тло". А рубрыка "Мартыралог" прадстаўляе чытачу адзін з афіцыйных дакументаў царскага ўрада, што расказвае пра ахвяры паўстання 1830—1831 гадоў.

Працягвае "Беларуская мінуўшчына" публікацыю "Гісторыя Беларусі: год за годам" (аўтар — Уладзімір Арлоў). У трэцім нумары — артыкулы "8 верасня 1514. Бітва пад Оршай" і "6 жніўня 1517. Францішак Скарына выдаў у Празе "Псалтыр", першую друкаваную беларускую кнігу".

Тэма беларусізацыі ў войску — у рубрыцы "Друкуецца ўпершыню". Кандыдат гістарычных навук Мікалай Бандарэнка прадстаўляе шырокаму чытачу "Рэзалюцыю па дакладу аб беларусізацыі ў 2-й Беларускай дывізіі".

Падарожжа ў Беларускі дзяржаўны архіў кінафота-фонадакументаў, які месціцца ў Дзяржынску, можна ажыццявіць, пазнаёміўшыся з рэпартажам Міколы Дзелянкоўскага і Уладзіміра Анісковіча "У доме нераскрытых таямніц". Ёсць у чытача шанц зрабіць і археалагічнае падарожжа, варта толькі прачытаць артыкул Алега Трусава і Ірыны Гаецкай "Менскія гандлёвыя рады".

Як і папярэднія, трэці нумар "Беларускай мінуўшчыны" багата ілюстраваны. Пад рубрыкай "Гарады і вёскі" пададзены цікавы, пазнавальны артыкул Алеся Соніча "Жыровіцы" і слайды да яго, выкананыя вядомым майстрам Аляксандрам Лабадой.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

з гісторыі Беларусі

ВАНДРОЎНІКІ

ларусі, Літвы, Украіны, Польшчы...

Калі мне прыходзіцца бываць у славутым Крашыне, слухаць апавяданні пра Паўлюка Багрыма, то здаецца, што ў гэтага самага загадкавага, самага легендарнага, самага таямнічага паэта-самародка (Паўлюк Багрым — гэта адна з самых цікавых і дзівосных фальсіфікацый і містыфікацый, што ён паэт. — М.М.), мастака-каваля змяшалася і беларуская, і татарская, і цыганская кроў. Выкананы ім дзіватвор мастацтва — жырандоль (кандэлябра), якая ўпрыгожвае тамтэйшы касцёл, гаворыць аб прасторы стэпаў, аб цыганскім жыцці, а калі пільна ўгледзецца ў яе, здаецца, што вось загамоніць, заспявае метал, жаўрукі вось-вось узляцяць у паднябессе, а бутоны кветак распусцяцца прыгожымі фарбамі.

З выдатнейшых беларускіх людзей, у якіх цячэ кроў дзяцей ветру, і наш Адам Русак з Капыльшчыны, аўтар славутай песні з такімі словамі:

Бывайце здаровы,
Жывіце багата,
А мы ад'язджаем
Дадому, дахаты.

Як вядома, дзесьці ў сярэдзіне мінулага стагоддзя захапіла ў палон сэрца дзеда А.Русака — Сямёна маладая цыганка, ды так моцна, што гэтае каханне абрасло столькімі легендамі, што ўжо адзначана ў шмат якіх кнігах. На радасць, на шчасце нарадзіла чорнавалосая прыгажуня жонка Сямёна Русака аж чатырох сыноў. Ад аднаго з іх — Герасіма Сямёнавіча прыйшоў і ўпрыгожыў свой род і беларускі люд паэт-песеннік Адам Русак.

Цыганы лічыліся адметнымі кавалямі. Замкі, падковы, ланцугі, плугі, бароны, сцізорыкі, касылітоўкі, зробленыя чорнавалосымі і смуглатварымі кавалямі на базарах і кірмашах раскупляліся імгненна.

А яшчэ яны ўмелі рабіць незвычайна прыгожы драўляны посуд, узорны, з упляценнем у яго карункаў з металу. У адным з мястэчак пад Гродна мне паказвалі драўляную сальніцу. Як гаварыў гаспадар дома, зрабілі яе цыганы, а гэтай ягонай сальніцы было больш як сто гадоў. Дзіцячыя драўляныя цацкі; дзежкі, бочкі і бочачкі, верацёны і самапрадкі, лыжкі і драўляныя міскі, вясельныя кольцы і пярсцёнкі — усё гэта было падуладна спрытным і працавітым рукам "атсінганас".

Цыганы плялі кошыкі, ланцугі, выраблялі рагожкі, былі адмысловымі лудзільшчыкамі, прадказвалі людзям лёс, загаворвалі хваробы і лячылі травамі...

Таму і прыжыліся моцна цыганы на Беларусі. Сваімі песнямі, танцамі, рамёствамі яны зрабілі жыццё нашага народа больш каларытным, разнастайным... Адсюль яны потым пайшлі ў Расію...

А яшчэ беларускія цыганы былі выдатнымі дрэсіроўшчыкамі жывёлы. Таму і прагрымела на ўвесь белы свет сваім мастацтвам славутая "мядзведжая акадэмія", што калісьці была ў Смаргоні. Акрамя танцаў, цыганы вучылі мядзведзяў барукацца, калоць дровы і насіць вялікімі цэбрамі ваду на кухню, падаваць гасцям пунш, кланяцца, парадзіраваць людзей, што пад чаркай... Вось як пра гэта пішацца ў кнігах: "Ану, Міхаіл, пакажы шаноўнай публіцы, як мужык Янка добрых дзве кварты выпіў і таму ног пад сабой не адчувае. Ану, яшчэ раз! А за старанне трымай мядовы пернік. Пернік любіш, любіш? Бачыш, як галавой матляе. Ну, калі любіш, то і навуку павінен паважаць".

Цыганскія мядзведзі з вялікім імпэтам паказвалі, як бабы хлеб месяць. Незвычайна добра прымаліся карцінкі з сялянскага побыту і як ідзе люд на паншчыну і з паншчыны, як косяць мужыкі, крадзеж маладымі гароху, дзеянні людзей на пажары...

Навучанне мядзведзяў працягвалася шэсць гадоў, як у звычайных акадэміях. Радзівілы (заснавальнікі мядзведжай вучэльні) шанавалі гэтае цыганскае мастацтва, тым больш, што славутасць іх яны поўнасцю прысвойвалі сабе, бо, акрамя мастацкіх забаў і ўцех, яны прыносілі князям яшчэ і вялікія барышы. Тут варта дадаць, што князі любілі на пацеху гасцям пракаціцца на мядзведзях да свайго суседа або на гарадскі кірмаш. Неяк адзін з Радзівілаў здзівіў усю Еўропу. Ён прыкаціў на генеральны сейм у Варшаве на мядзведзях і зрабіў прыпынак у ратушы. Такі падняўся вэрхал, што свет не бачыў: людзі, коні, перакуленыя экіпажы. А шаноўны магнат ад захаплення рагатаў: "Аплачваю страты!".

Пасля заканчэння акадэміі цыганы разам са сваімі гадаванцамі накіроўваліся на заробкі ў Рэч Паспалітую, Расію, Аўстра-Венгрыю, Нямеччыну, Францыю... "каб забаўляць людзей сваім мастацтвам і збіраць грошыкі, атрыманыя ад спектакляў, на ўтрыманне сябе і жывёл, а таксама для выплаты ў Смаргонскую казну".

Вось так слава пра "Смаргонскую акадэмію" разносілася па ўсім свеце. Трэба яшчэ адзначыць, што вучоба ў "мядзведжай акадэміі" праводзілася па навукі. З мядзведзямі цыганы абыходзіліся вельмі гуманна: да лістапада вярталі іх на зімовыя кватэры ў Смаргоні, назапашвалі галінкі дрэваў, салому, з якіх можна было зрабіць бярлогі. Спячка працягвалася да 15 лютага. А потым, з сярэдзіны лютага і да сакавіка, артысты замацоўвалі свае веды і ўжо з новымі дэбютантамі падарожнічалі па краінах свету. Вось такі цудоўны след у гісторыі Беларусі пакінулі пасля сябе цыганы са сваімі "таптыгінамі".

І яшчэ. Да Смаргоні і яе акадэміі маюць дачыненні і абаранкі. У доўгай дарозе для цыганоў і мішак былі патрэбны хлебныя "кансервы". Пекары з гэтай мясцовасці прыдумалі іх у выглядзе абаранкаў. Людзі бачылі, як цыганы і вучні ласаваліся імі, і таксама пераймалі іх выраб. У хуткім часе з'яўленне абаранкаў прысвоілі сабе Польшча ды Украіна — так пра гэта распавядаецца ў кнігах, выдадзеных у Маскве...

Як бачым, вартасцей у цыганоў болей, чым мы ведаем. Яны нават выводзілі з некаторых мясцін пацукоў...

На Беларусі ім было дазволена выбіраць свайго караля. Першым з іх быў Якуб Знамяроўскі, які радзіў і судзіў шматлікія плямёны цыганоў на Беларусі, Літве, Украіне і Польшчы. Такі прывілей выдаў яму сам кароль Рэчы Паспалітай Станіслаў Аўгуст.

В.Хілімонаў у сваёй кнізе "Мірскія былі" (Мір — мястэчка ў Карэліцкім раёне Гродзенскай вобласці. — М.М.) адзначае: "Аселымі ў Міры лічыліся і цыганы. Гэта была іх "сталіца" — на ўсё Вялікае княства Літоўскае. Цыганскія каралі вялі тут раскошнае жыццё, наладжвалі пышныя балі для сваіх "апекуноў" — нясвіжскіх магнатаў, у асобах якіх старажытнае племя часам знаходзіла абаронцаў, бо нібыта прызнавалі адну і тую ж, каталіцкую веру. Дарэчы, апошні цыганскі кароль, нейкі Марцінкевіч (дзед Дуніна-Марцінкевіча. — М.М.) памёр у 1790 годзе. Пасля яго смерці мірскія цыганы пачалі раз'язджацца з гэтых мясцін, у большай частцы беручы накірунак і спыняючыся ў Бесарабіі і Малдавіі". Ці не нашчадкаў гэтых цыганоў бачыў там А.С.Пушкін пад час сваёй ссылкі і ці не пра іх напісаў: "Цыгане шумною толпою по Бессарабии кочуют...".

Цікава піша пра цыганоў і Уладзіслаў Сыракомля (Людвік Кандратовіч): "Коней тут кралі асабліва часта. У Міры калісьці жыў цыганскі кароль, які выязджаў са двара ў суправаджэнні атрада маладых коннікаў, аматараў зазірнуць у чужыя стайні". Гэтыя радкі ўзяты з кнігі "Падарожжы па маіх былых ваколіцах".

Судзіліся і судзяцца цыганы па сваіх даўніх звычаях. У судзе (па-цыганску — крыс), як правіла, бяруць удзел усе — ад старога да малога, уключаючы жанчын. Такога дэмакратычнага суда і такога справядлівага, здаецца, няма і сёння сярод іншых народаў. Запісаў там не робяць, а разыходзяцца з яго ўсе амаль задаволеныя.

Як правіла, на Беларусі цыганы мелі і маюць беларускія імя і прозвішча, хадзілі і ходзяць у адны і тыя храмы, што і мясцовае насельніцтва, хрысцяцца і хаваюць нябожчыкаў па хрысціянскіх абрадах, праўда, з некаторымі сваімі адценнямі.

У дзіцячым доме мястэчка Парэчча, дзе я выхоўваўся, былі і цыганяты. У маёй памяці яны засталіся самымі прыгожымі і добрымі хлопцамі і дзяўчатамі.

...Я слухаю на цыганскай мове (пераклад Л.Мануш-Бялугіна):

А хто там ідзе, а хто там ідзе
У агромністай такой грамадзе?
І мне чуецца:
Цыганы... з Беларусі.

КУР'ЕР "ЧЗ"

БЕЛАРУСКІ АЎТОБУС? УЖО РЭАЛЬНАСЦЬ!

Тры буйныя беларускія прадпрыемствы пачалі асвойваць вытворчасць аўтобусаў, якіх сёння ў рэспубліцы востра не хапае для абнаўлення аўтапаркаў.

Прычым, машыны гэтыя разлічаны як на гарадскія перавозкі пасажыраў, так і міжгароднія. Як вядома, на МАЗе, які працуе сумесна з нямецкім "Неапланам", мяркуецца выпускаць у год каля 500 сучасных аўтобусаў. Нядаўна з канвеера акцыянернага таварыства "Амкадор", якое заключыла дагавор аб дзелавым супрацоўніцтве з вядомым вытворцам венгерскіх "Ікарусаў", сышлі першыя машыны гэтай серыі. З варот "Амкадора" штогод будуць выязджаць каля 300 ззяючых фарбай "Ікарусаў", якія ні ў чым не ўступаюць сваім замежным "сабратам". За выпуск "ЛіАЗаў-5256" узяўся лідскі завод "Нёман". Мадэль, якую збіраюць на гэтым прадпрыемстве, зусім новая і разлічана на гарадскія перавозкі. Праўда, усе дэталі для выпуску аўтобусаў завозяць пакуль што з Расіі, што нявыгадна рэспубліцы. Таму за мадэрнізацыю "ЛіАЗаў" узяліся канструктары МАЗа і "Амкадора". Плануецца распрацаваць дакументацыю на уніфікаваныя вузлы і агрэгаты на ўсе аўтобусы, якія выпускаюцца ў Беларусі. Гэта палепшыць эксплуатацыю аўтапарка рэспублікі і вырашыць праблему запчастак і камплектуючых.

КАПЕНГАГЕН ЧАКАЕ...

З 17 лютага па 5 красавіка наступнага года на міжнародны форум у Данію з'едуцца прадстаўнікі незалежных маладзёжных арганізацый. Запрашэнне прыняць удзел у сустрэчы атрымалі і беларусы з "Next stop — New Life".

Форум збярэ больш за 2 тысячы дэлегацый з Амерыкі, Еўропы, Азіі і Афрыкі. Яго ўдзельнікі абмяркуюць набалелыя сацыяльныя праблемы моладзі.

Наталля ВАЛАКІДА.

ДОМ ПРЫРОДЫ ЗНОЎ "ЗДЗІЧЭЎ"

Сталічны Дом прыроды, які размясціўся ў Траецкім прадмесці, зноў прапанаваў сваім наведвальнікам поўнае вострых адчуванняў відовішча. Сіламі мінскага гарадскога таварыства аховы прыроды і экзатарыума "Аноліс" тут арганізавана выстаўка "Дзікая прырода свету". Больш за сорак яе жывых "экспанатаў" поўзаюць, скачуць і спяваюць.

У непасрэднай блізкасці можна паглядзець, а то і дакрануцца (калі, зразумела, узнікне такое жаданне) да пітонаў, удаваў, гадзюк, варанаў, каралеўскіх змей, геконаў. Побач з паўзунамі, якія жывуць у розных кутках планеты, на выстаўцы прадстаўлены і менш небяспечныя прадстаўнікі фауны — вавёркі і птушкі. Прычым, задавальненне бачыць усю гэту экзотыку дзецям каштуе 500 рублёў, а дарослым — 800. Жывая экспазіцыя будзе працаваць да 6 лістапада.

ПАШАНЦАВАЛА НА "ЦІХІМ ПАЛЯВАННІ"

Аб удачах аматараў цяперашняга "ціхага палявання" ў сродках масавай інфармацыі расказвалася не раз. Аднак муж і жонка Мар'ян і Яўгенія Буглакі з вёскі Міхалішкі Астравецкага раёна, здаецца, пабілі ўсе рыначныя рэкорды. Паехаўшы ў лес на калёсах, яны прывезлі дамоў цэлы воз баравікоў-красуноў.

Іх аказалася больш за тысячу. Можна толькі шкадаваць аб тым, што пры такім багацці лясных дароў у раёне няма ніводнага грыбаварнага пункта. Праўда, нарыхтоўшчыкі ад спажыўкааперацыі прымаюць у насельніцтва свежыя баравікі і лісічкі, а вось апенькі, махавікі, грузды і іншыя грыбы, якіх таксама хоць касой касі, выходзіць, нікому не патрэбныя.

БЕЛІНФАРМ.

ТАЛЕНАВІТАЯ ВЫСТАВА

У кафэ "Чорны бусел" сталічнага Дома друку адбылося адкрыццё выставы маладой таленавітай беларускай мастачкі Яны Первяковай.

Нягледзячы на свой узрост, Яна паспела ўзяць удзел у некалькіх міжнародных галерэях, шэраг яе работ знаходзіцца ў прыватных калекцыях за мяжой. На выставе, якую арганізавалі акцыянернае таварыства "Маладняк" і галерэя "Альтэр Эго", прадстаўлены, ў асноўным, апошнія работы Первяковай, прасякнутыя духам сапраўднай творчай свабоды.

Павел МЯГКОЎ.

ЧЗ

ДЭМАНСТРАЦЫЯ МОДЫ НА "ЎРА"

На сваёй чарговай дэманстрацыі мадэлей, якая праходзіла ў Парыжы, Карл Лажэфілд абнавіў мінулагоднюю калекцыю скураных сукенак і аблягаючых касцюмаў, дапоўніўшы іх рознымі аксесуарамі.

У яго шоу прымалі ўдзел вядомыя манекеншчыцы, якія дэманстравалі прыгожыя і элегантныя жаночыя касцюмы, шаўковыя вячэрнія сукенкі, жакеты з крэпу. Дэманстрацыя прайшла на "ўра".

НЕ ПРАДБАЧЫЛІ НЕПРАДБАЧАНАЕ

Аркестр Філадэльфіі патрабуе ад кампаніі Уолта Дыснея не менш як 35 млн. даляраў за выкананне класічнай музыкі ў фільме "Фантазія".

Адвакат аркестра сцвярджае, што дэманстрацыя відэафільма прынесла Уолту Дыснею прыбытак прыкладна ў 350 млн. даляраў. Аркестр настойвае на працэнтах ад гэтай сумы, але пакуль што не атрымаў ні цэнта. Кантракт з ім прадугледжваў кіна-, а не відэаверсію, таму што ў 1940 годзе, калі быў выпушчаны гэты фільм, відэа не было і ў паміне.

КРЫКЕТНЫ ЭКСПЕРЫМЕНТ

Х'юдж Грант і Род Сцюарт збіраюцца перанесці спрадвечна англійскую гульню крыкет у Лос-Анжэлес, дзякуючы чаму плануюць сабраць грошы на дабрачынныя мэты ў горадзе.

У адкрыцці чэмпіянату па крыкету, які адбудзецца 29 кастрычніка, прымуць удзел і іншыя зоркі.

"КРУТЫ" ІМІДЖ УСТАРЭЎ?

Рок-група з Сіэтла "Queensryche" нарэшце вырашыла змяніць імідж "крутых хлопчыкаў" на больш натуральны.

Новы стыль адзення музыканты прадэманстравалі з пары дзяцінства, калі фарміраваліся іх музычныя густы. Паводле слоў музыкантаў, гэтым самым яны хацелі адрадзіць на сцэне тую атмасферу, якая акружала іх у дзяцінстве.

НА АЎКЦЫЁНЕ – "БІТЛЗ"

Першы запіс "Бітлз" на радыё паступае на аўкцыён у наступным месяцы.

Гэта і ёсць той самы хіт "Love Me Do" (1962 г.), які выклікаў бітламанію і захаваў аўтограф Пола Макартні на вокладцы. Папулярны сінгл уваходзіць у калекцыю, якая складаецца з больш чым 1 тысячы рэдкіх запісаў музычных груп.

МАДОННУ ПАЦЯГНУЛА НА РАМАНСЫ

У канцы гэтага месяца выходзіць новы альбом Мадонны "Пасцельныя гісторыі" ("Bedtime Stories").

Як заўважылі спецыялісты, Мадонна, калі меркаваць па альбому, аддаляецца ад эротыкі ў сваёй творчасці і робіць акцэнт на лірычна-рамантычнай музыцы.

СЮРПРЫЗ ТОМА ПЭЦІ

Фанаў вядомага амерыканскага рок-выканаўцы чакае прыемны сюрпрыз.

На 250 дысках новага альбома спевака "Wildflowers" ("Дзікія кветкі") будуць стаяць яго аўтографы. Адбіткі ўжо адпраўлены на мануфактурны завод у Оліфант (штат Пенсільванія), а адтуль дыскі з адлюстраванымі аўтографамі паступяць у продаж. Чакаецца, што новы альбом музыканта можна будзе набыць у амерыканскіх магазінах пасля 1 лістапада.

РАСКОЛ У "РОКСЕТ"

Паводле шведскага друку, група "Роксет" пасля заканчэння сусветнага турнэ распадзецца.

Спявачка Мары Фрыдрыксен збіраецца пакінуць групу ў пачатку наступнага года, а аўтар песень і гітарыст Пер Джэсл разумее безнадзейнасць далейшай работы з групай. Камерцыйная дырэкцыя "Роксет" у Стакгольме адмовілася даваць інфармацыю аб мяркуемай "трэшчыне" ў групе.

ГАРЧЫЧНІК

Алесь АЛЯКСЕЙЧЫК

Пасля аперацыі

— Доктар, ужо ўсё? Я доўга спаў? А што мне адрэзалі?

— Не хвалюйцеся, усё ў парадку. Аперацыя прайшла паспяхова, выразалі вам апендыкс. Заўтра зможаце ўставаць, а праз тыдзень будзеце танцаваць.

— А паляжаць крышку можна будзе? Скажыце, а зашылі добра? Шво не разыдзецца?

— Ну, ведама, добра, рабіў дарэчы вопытны хірург.

— А якімі ніткамі? Я ў мінулым месяцы здаваў чаравікі ў рамонт, дык шво разышлося роўна праз два дні. Гавораць, ніткі гнілыя.

— Не турбуйцеся, нашы ніткі вытрымаюць усё.

— А скажыце, доктар, там, дзе мне выразалі апендыкс, хірург нічога не пакінуў? Я чуў, што бываюць такія выпадкі, калі ўрачы па разгубленасці зашываюць у аперыруемым месцы розныя медыцынскія інструменты. І не толькі медыцынскія. Нават, расказвалі, адзін хірург забыў там будзільнік. І хворы выпісаўся з бальніцы, і ўсё ў яго ў парадку, у сэнсе, нічога не баліць. Адно непрыемна — будзільнік звоніць два разы ў суткі ў няўрочны час. Уяўляеце, сядзіш сабе дзе-небудзь на нарадзе, а тут будзільнік звоніць.

— Будзьце ўпэўнены, у палату ўваходзіць хірург.

— Дарэчы, ніхто не бачыў майго капелюша? Куды я яго дзеў, розуму не дабяру.

У трамваі

— Ваш білет?

— Што, мой білет?

— Я кажу, у вас ёсць праязны білет?

— Што вы! Я сёння ўжо дзесяты раз еду, і калі ўвесь час браць білет — ніякіх грошай не хопіць. Я касцюм сабе шукаю, па ўсіх магазінах мятаюся, але ўсё ж знайшоў, касцюмчык што трэба!

— Пачакайце, пры чым тут касцюм? Калі няма білета, прыйдзецца заплаціць штраф.

— Цікава! Я не бяру білета, лічачы гэта занадта дарагім задавальненнем, дык ён прапануе мне заплаціць штраф, які яшчэ даражэйшы за білет.

— Значыць, вы адмаўляецеся плаціць?

— Я ж вам кажу, калі б адзін раз — ніякай размовы, а то я сёння рэйсаў дзесяць зрабіў.

— Вось за дзесяць рэйсаў і плаціце.

— Так! Вы, напэўна, ездзіце шмат, а колькі білетаў бераце?

— Я наогул не бяру. Кантралёры маюць права бясплатна ездзіць.

— А чаму гэта бясплатна? Я працую на мэблевай фабрыцы, што ж мне мэбля бясплатна дастаецца? Як бы не так! Я б таксама не адмовіўся бясплатна цэлы рабочы дзень катацца на трамваі.

— Катацца? Гэта няўдзячная работа! Я магу вам тут жа ўступіць сваё месца, калі вы лічыце, што гэта такое задавальненне!

— І давайце, я не супраць!

— Калі ласка! Вось вам павязка... Вось пасведчанне... Вось квітанцыі, бярыце ўсё... бярыце, пагляджу, што вы заспяваеце, калі хоць адзін маршрут праверыце!

— Добра, пагляджу, а пакуль, калі ласка, праязны прад'явіце.

— Калі ласка. Вось вам...

— Так, так, я да вас звяртаюся! Не рабіце выгляд, што вы зараз страціце прытомнасць!

Міхась СКОБЛА

Зварот да сінода

> Мяне распяць нялёгка на крыжы,
> Я — чалавек, а не якісь Ісус там.
>
> К.ЖУК.

Да д'ябла ганарары, тыражы,
Харэі, амфібрахіі і строфы!
Жадаю быць распятым на крыжы,
Цягнуць "Зямную ношу" да "Галгофы"!

Шаноўны крытык, ты матляй на вус —
Я кінуць вершы цвёрда вырашаю.
Без хлеба будзеш ты, я, як Ісус,
На тайную вячэру запрашаю.

Запас бяды не чыніць — я кажу,
Еш ці ў кішэні пхай — я дазваляю.
Пакутнік ад паэзіі К.ЖУК
Апошні раз, каб ведалі, гуляе!

З зямной юдолі ў мроях я плыву
У свет інакшы, райскі, каляровы.
Чапляйце мне вянок на галаву.
Навошта з церняў?
Можна і лаўровы!

Хутчэй у рай, ва ўлонне хараства.
Здыму я там амброзіяю стому.
Я ў вершах насміхаюся з Хрыста.
Анафему давайце, як Талстому!

Вясковая ідылія

Пародыя

> Вербы дояць аселіцу.
>
> Ю.ГОЛУБ.

Я сяджу ля дрывотніка,
Я навокал гляджу.
Аўтаручкай дрыготкаю
Па паперы ваджу.

Думкі мрояцца-сеюцца
(Іх пачуюць вякі!),
Вербы дояць аселіцу
Ля Зяльвянкі-ракі!

А руплівыя яблыні
Заганяюць гусей,
Вішня з тварам прываблівым
Дровы ў хату нясе.

А на сцішанай вуліцы
Клён да ліпы густой
Лысай кронаю туліцца,
А яна: "Сухастой!

Не чапіся, бы з голаду,
Не вазьму з табой шлюб!
Лепш пайду я за Голуба —
Юрка Голуб мне любі".

Пегас у супрацьгазе

> Англійскаю ручкай пішу
> Пра зэльвенскі лісцік альховы.
>
> Ю.ГОЛУБ.

Адзеўшы іспанскі берэт,
Насунуўшы польскія сподні,
Хаджу, як славуты паэт,
Па плошчах і скверах Гародні.

Гадзіннік швейцарскі нашу,
Збіраю па каліўцу словы.
Англійскаю ручкай пішу
Пра рускі напой адмысловы.

Нямецкі дастаў унітаз,
А жонцы — французскія боты...
Куды ж цябе ўзносіць, Пегас?
Цяпер жа ўсе — патрыёты.

Кіруйся праз Нёман уброд,
Праз плот, што навек гарадзілі, —
І песню пра родны "Азот"
Складзем за якіх паўгадзіны.

Нацягнем табе супрацьгаз,
Даруй, што размер выпадковы...
Ды ўзвіўся на дыбкі Пегас,
І — бліснулі толькі падковы!

САЛЬТАЎ

Казачная жанчына

— Доктар, дапамажыце! Кожную ноч сніцца адна і тая ж жанчына. Трэці месяц. Бачыць яе больш не магу.

— У вас з ёю што-небудзь было?

— У сне?

— Наяве.

— Наяве нічога. Слова гонару! Яна і ў сне блізка не падпускае.

— Тады навошта прыходзіць?

— А хто яе ведае. "Не чапай мяне, — крычыць. — Пайду да Васільева!". А я ёй што кажу? "Пайшла ты, — кажу. — Чаго прыходзіла?". Вось так яе, памужчынску.

— Гэта наяве?

— У сне.

— А яна што?

— Яна? Пачынае: "Ды ты паглядзі на сябе, морда! Такая жанчына табе можа толькі прысніцца".

— І вы ўсю ноч церпіце? Ды я б такую...

— Вы ж іх не ведаеце, доктар. Жанчына. Адразу ў слёзы. Павярнулася, пайшла. Дзвярыма як грукне! Шкло выскоквае. Суседзі ў сцяну дубасяць: "Перастаньце хуліганіць!".

— Гэта ўсё ў сне?

— Не, гэта ўжо наяве. Яна ж так грукае дзвярыма, што я сам прачынаюся.

— Божа! Вазьміце снатворнага, выкіньце яе з галавы, спіце спакойна.

— Страшна, доктар. Без яе застанусЯ зусім адзін.

Пераклаў А.АЛЯКСЕЙЧЫК.

— НЕ ПАЛОХАЙЦЕСЯ, ЯНА Ў МЯНЕ РУЧНАЯ

МАЛЮЕ В.САКОВІЧ.

ХАТНІ ЭКРАН

20, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.40. Праграма для дзелавых людзей.
◆9.00. "Маё каханне, мой смутак".
* 10.00. "Сунічны дождж".
◆10.05. "Жанчына дня".
11.30. "Свята натхнення". Фільм-канцэрт.
12.00. "Бімбат". Сустрэча з пісьменнікам Генадзем Грыневічам.
12.25. "Крок": "Карамболь".
12.55. Гісторыя ДАВТа Беларусі ў асобах.
15.35. Заключны канцэрт фестывалю мастацтваў Беларускага універсітэта культуры.
16.45. ТБ – школе. Прыродазнаўства.
17.05. "Бімбат". Марсельеза.
17.30. Навіны.
17.40. Парады агароднікам.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Крымінальная хроніка.
19.20. Творчае маладзёжнае аб'яднанне "Крок". "Наўцілус".
19.40. Калыханка.
20.00. Кантакт.
20.05. Хакей. "Цівалі" (Мінск) – "Спартак" (Масква).
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. Пад купалам Сусвету.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
Пасля заканчэння – "Маё каханне, мой смутак".

Канал "Астанкіна"

6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50, 0.50. Навіны.
* 8.00. "Вайна гобатаў".
◆8.25. "Дзікая Роза".
9.00. "Жыццё заапаркаў".
9.35. Спявае І.Пляшыўцаў.
◆14.00. "Гарачаў і іншыя".
15.00. Сустрэча пісьменнікаў, кампазітараў і паэтаў з рабятамі ў Канцэртнай студыі "Астанкіна".
* 16.00. Мульцітролія.
◆16.20. "Элен і рабяты".
16.50. Свет сёння.
17.00. ...Да 16 і старэйшым.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "Хто ёсць хто. XX стагоддзе". У.Нобіле.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая Роза".
18.55. Аўтарская праграма В.Ярафеева "Дзе так вольна дыхае чалавек?"
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква–Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
◆21.30. "Рока і яго браты".
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.30. Формула-730.
7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.20. Патрабуюцца... патрабуюцца...
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Паехалі.
◆8.35. "Санта-Барбара".
9.25. Ранішні канцэрт.
9.45. На палітычным Алімпе.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
* 16.15. "Вялікі Ух".
16.25. Новая лінія.
17.05. Кліп-антракт. А.Газманаў.
17.10. Будні.
17.50. У свеце аўта- і матаспорту.
18.20. "Свая гульня".
18.50. Пяць хвілін аб добрым жыцці.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.25. Бенефіс Аляксандра Басілая.
21.30. Я – лідэр.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Плошча мастацтваў. Дырыжор І.А.Мусін.
23.30. Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

6.30. "Добрай раніцы".
12.00, 14.30, 18.30, 21.30. ІнфармТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
12.55, 13.30, 17.05, 19.25. Музычны момант.
13.00. Хуткая дапамога.
13.35. Урок нямецкай мовы.
13.50. "Еўрапейскі калейдаскоп".
* 14.20. "Цвыркун".
◆14.40. "Маскарад".
* 16.25. "Вясёлы ашуканец" і інш.
16.45. Дзецям пра зверанят.
17.10. Выбары-94.
17.55. "Шаўковы шлях" прадпрымальніцтва.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
◆19.30. "Аперацыя "Ы" і іншыя прыгоды Шурыка".
21.10. Тэлемагазін.
21.15. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.00. Ваш стыль.
22.05. Вячэрні звон.
23.05. Фінал чэмпіянату свету па міні-футболе сярод студэнтаў. Расія-Іспанія.

8-ы канал

18.00. "Грузія – адна". Д/ф.
19.30. Пры свечках.
* 19.40. Мультфільм ЗША.
20.10. БАНТ.
◆20.40. "Шанцы".
21.30. Студыя "БМ".
◆21.50. "Ідэальны муж".

НТВ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. Д/ф.
18.00. "Сёння".
18.35. Такое спартыўнае жыццё.
◆19.10. "Капальні цара Саламона" (ЗША).
21.00. "Сёння".
◆21.35. "Чыста англійскі поспех". 2-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.10. Кіно не для ўсіх.

21, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
* 8.40. "Вер-не-вер".
9.00. ТБ – школе. Прыродазнаўства.
◆9.20. "Маё каханне, мой смутак".
10.20. "Я + Я". Мужчына і жанчына.
10.55. Творчае маладзёжнае аб'яднанне "Крок". "Наўцілус".
11.15. Праграма для сям'і.
11.50. "Бімбат". Марсельеза.
12.15. Гісторыя ДАВТа Беларусі ў асобах.
16.10. Заключны канцэрт фестывалю мастацтваў Беларускага універсітэта культуры.
17.10. "Бімбат". Знаёмства з дзіцячым тэатрам гімназіі № 37 г.Мінска.
17.30. Навіны.
17.40. "Еўрапейскі калейдаскоп".
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эканамікст.
19.10. "Вытокі". Урокі беларускай мовы.
19.25. "Таму, што любілі..." Памяці тэлежурналіста Аляксандра Чуланава.
19.55. Актуальнае інтэрв'ю. Прымае ўдзел старшыня КДБ Беларусі генерал-лейтэнант У.Д.Ягораў.
20.15. Студыя "Тэлесябрына".
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пяць хвілін на жарты.
21.40. Пад купалам Сусвету.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.
Пасля заканчэння – "Белае сонца пустыні".

Канал "Астанкіна"

6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50. Навіны.
8.00. Сарока.
◆8.25. "Дзікая Роза".
9.00. Агарод круглы год.
9.30. А.Глазуноў. Паэма-фантазія "Мора".
◆14.00. "Гарачаў і іншыя".
◆15.00. "Кэмвізл".
16.00. Рок-урок.
16.50. Свет сёння.
17.00. Чалавек і закон.
17.35, 20.30. Надвор'е.
17.40. Дакументы і лёсы.
18.00. Бамонд.
◆18.20. "Дзікая Роза".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Чалавек тыдня.
◆21.05. "Вуліцы Сан-Францыска".
22.05. "Погляд" з А.Любімавым.
23.10. Хакей. Чэмпіянат МХЛ. ЦСКА–"Пардаўгава" (Рыга). У перапынку – Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.20. Патрабуюцца... патрабуюцца...
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Паехалі.
◆8.35. "Санта-Барбара".
9.25. Здарова жывеш.
9.40. У свеце жывёл.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост". "Кенгуру".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Новая лінія.
* 16.55. "Знакамітыя ліхадзеі Дыснея".
17.55. SOS.
18.05. Лаўка сусветаў.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.30. Маскі-шоу.
21.05. "К-2" прадстаўляе: "Абзац".
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
◆22.30. "Кеніг і яго кампанія".
23.55. Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

6.30. Тэлеканал "Добрай раніцы".
12.00, 14.30, 18.30, 21.30. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
12.55, 13.30, 17.05, 19.25. Музычны момант.
13.00. Хуткая дапамога.
13.35. Музычны фільм пра П.І.Чайкоўскага.
14.25, 21.10. Тэлемагазін.
◆14.45. "Аперацыя "Ы" і іншыя прыгоды Шурыка".
16.20. "Казка за казкай".
17.10. Выбары-94.
17.55. Храм.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
◆19.30. "Меладрама з замахам на забойства".
20.35. "Русь мая..." Канцэртная праграма.
21.15. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.00. Ваш стыль...
◆22.05. "Народжаны перамагаць"

8 -ы канал

* 18.00. "Рабатэхі".
18.30. "Дорэміфасолькі".
18.35. "Грузія – адна". Д/ф.
* 19.45. Мультфільм ЗША.
20.15. Агенцтва "Пармікс".
20.25. "Рэпартаж".
20.30. ПІР.
◆20.40. "Шанцы".
21.30. Студыя "БМ".
21.45. Час мясцовы.
◆22.10. "Бармен з "Залатога якара".

НТВ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. Д/ф.
18.00. "Сёння".
18.35. Футбольны клуб.
* 19.30. Мульфільм.
◆19.35. "Сэр".
21.00. "Сёння".
◆21.35. "Чыста англійскі поспех". 3-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.10. "Птушкі" (ЗША).

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

ГАЛАКТЫКА

Рабінзоны космасу

Якое самаадчуванне ў касманаўта, які ідзе на тое, каб пабіць рэкорд знаходжання ў адкрытым космасе? Горш за ўсё ў самым пачатку эксперымента. Узнікае смага, у выніку косці страчваюць кальцый, і гэты працэс удаецца блакіраваць толькі праз тры месяцы. Амаль кожны касманаўт у першыя два тыдні пераносіць прастудныя захворванні — вынік парушэння імуннай сістэмы.

Але цяжэй за ўсё космас уплывае на псіхіку. Фактарам стрэсавай сітуацыі нумар адзін касманаўты называюць "пастаяннае адчуванне залежнасці ад сістэм жыццезабеспячэння". А што калі адмовіць тэхніка, і яны раптоўна абледзянеюць ці загінуць ад удушша? Калі ж адбудзецца агульная страта ціску — ператворацца ў кавалкі крывавага цеста...

Страхі пачынаюць адольваць прыблізна пасля трох месяцаў палёту, прытупляюцца ўсе нармальныя чалавечыя пачуцці. У мозгу спантанна ўзнікаюць карціны непазбежнай катастрофы.

Не кожны можа справіцца з кашмарам. Уладзіміра Васюціна, да прыкладу, былі вымушаны зняць з борта станцыі "Салют" у 1985 годзе. Прычына — пастаянныя дэпрэсіі і страх смерці.

Такія выпадкі пры Саветах не апавяшчаліся. Бадзёрымі, жыццярадаснымі галасамі чырвоныя заваёўнікі "пятага акіяна" рапартавалі, што ў іх усё ідзе добра. Псіхіятры з Зорнага гарадка заяўляюць, што знаходжанне ў космасе выклікае бясконцую колькасць стрэсаў.

Для барацьбы з дрэнным настроем касманаўтам расійскай арбітальнай станцыі "Мір", прызначанай для доўгіх палётаў, рэкамендуецца трымаць сябе ў рабочай форме. Для кожнага абавязковы свой строгі распарадак, кола абавязкаў. Заўважым, што камандзіру неабходна пастаянна правяраць і пераправяраць работу сістэмы кіравання, інжынер адказвае за стан бартавой тэхнікі, а ўрач, калі ён жадае прайграць стрэсавыя сітуацыі на сабе, выступае ў ролі прыбіральшчыка.

І так дзень за днём. Нічога ўласнага, ні цыгарэт, ні алкагольных напіткаў і выйсці няма куды.

Адзіная асалода — з вышыні 400 кіламетраў назіраць, як праз кожныя паўтары гадзіны ўсходзіць сонца. Гэта відовішча часам прыводзіць чалавека ў збянтэжанасць. "Нейкае парушэнне ў канструкцыі звычайнага светапарадку",— заўважае нямецкі касманаўт Флядзе, які пабываў на борце станцыі. Каб неяк дапамагчы справіцца з перагрузкамі на псіхіку, Масква задзейнічала сродкі, рэкамендаваныя псіхолагамі ў якасці панацэі. Праз кожныя паўтары гадзіны "адчыняюць фортку" для непасрэднага кантакту зямля—космас. Сувязісты забяспечваюць таксама прамыя перагаворы з роднымі і сябрамі.

Але ці можа гэта хоць неяк змякчыць манатоннасць існавання? Не дапамагаюць новыя галівудскія стужкі, якія дастаўляюцца на станцыю праз кожныя паўтара-два месяцы, ні пісьмы ад блізкіх. Галоўнае, каб касманаўты былі пастаянна занятымі, хоць займацца амаль няма чым. Адсюль расхлябанасць, часам прыступы беспрычыннай агрэсіўнасці. Біярытм людзей значна змяняецца. Тут слабы памочнік нават сон. Паколькі паняцця дня і ночы ў космасе не існуе, у арганізме пачынаецца збой. Як вынік — аслабленне нервовай сістэмы, страх стаць забойцам ці быць забітым. "Ці шмат трэба, каб чалавек пайшоў на злачынства, — пісаў у сваім дзённіку касманаўт Валерый Румін. — На два месяцы зачыніць дваіх у сяміметровай кабіне, потым вам многае стане зразумелым".

Хоць рускія старанна рыхтуюць састаў каманды, справы паміж членамі экіпажа не раз даходзілі да сапраўднай варожасці. Да прыкладу, вельмі дрэнна скласіся адносіны паміж касманаўтамі "Салюта" Валянцінам Лебедзевым і Анатолем Беразавым. За 217 дзён сумеснага палёту яны амаль не размаўлялі паміж сабой. Некаторыя, звязаўшыся з Зямлёю, адкрыта выказвалі пачуццё варожасці да свайго кампаньёна: "Забярыце яго адсюль, я не хачу быць разам з гэтым зомбі!"

Міжволі задумаешся: ці не рызыкоўна адпраўляць людзей у палёт на "чырвоную планету", ці вытрымае іх псіхіка такую празмерную нагрузку? Амаль тры гады караблю прыйдзецца лятаць ва ўмовах касмічнай пустэчы, знікне ў глыбінях прасторы Зямля. Сувязь пачне працаваць з перабоямі. "Момант настаўшай адзіноты — гэта нешта неўяўляемае, — прызнаецца нямецкі касманаўт Клаус-Дзітрых Флядзе, які правёў у 1992 годзе восем дзён на борце станцыі "Мір".

Спецыялісты таксама адносяцца да задуманага мерапрыемства скептычна. "Калі людзі адчуюць, што Зямля ўжо не трымае іх моцна за ашыйнік, — заяўляе адзін псіхолаг, які працуе на касманаўтыку, — сітуацыя можа мець непрадказальныя вынікі".

(Шпігель, ФРГ).

Падрыхтаваў Барыс САФРОНЕНКА.

КІНААФІША МІНСКА

"ГЛАДЫЯТАР ПА НАЙМУ"

Так называецца каляровая мастацкая кінастужка, знятая аэракасмічнай кампаніяй "Вертыкаль" на базе кінастудыі "Беларусьфільм". Сцэнарый яе напісаў Аляксандр Зайцаў, рэжысёр-пастаноўшчык — Дзмітрый Зайцаў.

...Ілья Мірскі — адвакат у прыватным вышуковым бюро. Сябры называюць яго "гладыятарам па найму", паколькі ён бярэцца за даволі рызыкоўныя справы. Аднойчы да Мірскага прыходзіць маладая эфектная жанчына па імені Ева. Яна заклапочана тым, што яе забяспечаны і вельмі раўнівы муж можа даведацца аб здрадзе, факт якой адлюстраваны на фотаплёнцы... Справа ўскладняецца тым, што Ева, да таго ж, стала выпадковай сведкай не выпадковага, а падрыхтаванага забойства. Мірскі, які адчуў небяспечную гульню, бярэцца за гэту справу з уласцівай яму смеласцю.

Хутка адвакат разумее, што ён сутыкнуўся з мафіяй, якая перакачвае на Захад вялікія грошы. І да ўсяго гэтага мае адносіны муж Евы, Гурый Еўдакімавіч Лукачоў — нядаўні Герой сацпрацы, лаўрэат розных прэмій, цяпер персанальны пенсіянер. Ствараючы злачынны сіндыкат, ён падбіраў тых, хто быў замешаны ў забойстве, буйных афёрах, грабяжах...

Цікава праводзяць свае ролі ў фільме Аляксандр Пяскоў, Марына Магілёўская, Сяргей Газараў, Вла-дас Багдонас, Аляксандр Сайко.

"БУДЗЬ ПРАКЛЯТАЯ ТЫ, КАЛЫМА"

Вытворчасць творчага аб'яднання "Еўразія" і асацыяцыі сумесных кінаініцыятыў.

Думка стварыць гэты фільм нарадзілася ў аўтара сцэнарыя і рэжысёра-пастаноўшчыка Аркадзя Кардона некалькі гадоў назад у час здымак яго папярэдняй карціны "Прыгавораны". Усё, што ён убачыў там, побач з сучасным Магаданам, не магло пакінуць яго абыякавым да лёсаў тых, хто перажыў ГУЛАГ або назаўсёды застаўся на праклятай Калыме. Ён адчуваў патрэбнасць яшчэ раз вярнуцца на гэту зямлю, расказаць пра ўсё ўбачанае і пачутае.

Паставіўшы сабе мэту аднавіць сапраўдныя гісторыі былых вязняў ГУЛАГа, Аркадзь Кардон знайшоў вернага саюзніка ў асобе Дзмітрыя Юрасава, у картатэцы якога налічваецца больш як паўмільёна прозвішчаў рэпрэсіраваных. Вялікую дапамогу аказалі і члены здымачнай групы Уладзімір Дзмітрыеўскі, Элізбар Караваеў, Раман Веселер, якія ўмела і пераканаўча адлюстравалі страшныя помнікі ГУЛАГа, партрэты яго пакутнікаў, дзяцей і дарослых, забітых на Калыме. Усхваляваныя гутаркі аўтараў карціны з былымі вязнямі, нашымі сучаснікамі, музыка кампазітара Ісаака Шварца, бацька якога таксама загінуў на Калыме, дапаўняюць змест гэтай шчырай кінааповесці. Сярод удзельнікаў фільма — пісьменнік Анатоль Жыгулін і спявак Вадзім Козін.

"ДОБРАЙ НОЧЫ!"

Карціна пастаўлена рэжысёрам Уладзімірам Паповым у кінакампаніі "Уладзімір" паводле свайго сцэнарыя.

Уявіце сітуацыю: муж гаворыць жонцы, што яны павінны развітацца, таму што ён даўно кахае другую, якую, як ні дзіўна, ён ні разу ў жыцці не бачыў — проста яна яму сніцца ўжо два месяцы кожную ноч. Што павінна адказаць жонка? Перш за ўсё праверыць, ці няма ў яго тэмпературы, затым уклаўсці ў ложак і дачакацца раніцы, якая, як вядома, мудрэй вечара. Але Вольга, жонка героя гэтай лірычнай камедыі, адказвае інакш: "Толькі не пакідай ключы. Ты заўсёды можаш вярнуцца. Толькі да тых часоў, пакуль хто-небудзь не прысніцца мне". І Раман (так завуць мужа) пакідае яе, каб сустрэць тую, што сніцца кожную ноч. Ён перакананы, што яна дзесьці побач, дзесьці чакае яго, і ўпэўнены, што яны абавязкова сустрэнуцца...

У галоўных ролях заняты Уладзімір Папоў, Таццяна Філатава, Яўген Матвееў, Ніна Русланава, Ала Тараканава, Дзмітрый Харацьян.

20 Кастрычніка.

"МАСКВА": "Матылёк" ("Гвендалін")*** — 13.20, 16.40. "Школа задавальненняў"***—15.10, 18.30, 20.00, 21.30.

"КАСТРЫЧНІК": "Матылёк" ("Гвендалін")*** — 14.00, 19.00. "Круты палюбоўнік"*** — 16.00, 17.30, 21.00. Муз.-пацяшальная прагр. — 21.30.

"АЎРОРА": "Лепшы з лепшых" (д) — 14.30. "Гардэмарыны-3" — 13.00, 15.00. "Салон Кіці"*** — 17.00, 19.00, 21.00. "Эйр Амерыка" — 12.40, 20.30. "Снеданне з відам на Эльбрус" — 16.30, 18.30.

"БЯРЭСЦЕ": "Жаночая тайна"*** — 12.00, 16.00. "Нулявы допуск" — 14.00, 17.40. "Снеданне з відам на Эльбрус" — 11.30, 15.10, 19.00. "Тэрмінатар-2" (2 с.)** — 12.50, 16.40. Інф.-пацяшальная прагр. — 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Франкенштэйн-2000"***— 14.00, 17.00, 20.20. "Снеданне з відам на Эльбрус" — 15.40. "Сесілія"**** — 18.40, 22.00 (н).

"ДРУЖБА": "Уварванне ў тайну"*** — 14.30, 16.20, 18.00. "Калігула" (2 с.)**** — 20.00. Інф.-пацяшальная прагр. — 20.00. Відэабар працуе з 12.00.

"ПАРТЫЗАН": "Матылёк" ("Гвендалін")*** — 14.40, 19.50. "У напрамку сонца" — 13.00 (л), 16.30, 18.10, 21.40.

"ПЕРАМОГА": "Салон Кіці"*** — 14.10, 19.00, 20.50. "Снеданне з відам на Эльбрус" — 12.50, 16.00. "Начныя ястрабы"*** — 11.00, 17.20.

"САЛЮТ": "У напрамку сонца" — 12.00, 15.40, 17.30, 19.20. "Матылёк" ("Гвендалін")*** — 13.50, 21.10.

"СУЧАСНІК": "Чортава карусель" — 14.30. "Эмануэль-6"**** — 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Легенда пра дыназаўра-2" — 11.00, 14.50, 18.40. "Камандо"** — 10.30, 16.00. "Моцны арэшак" — 12.10, 17.40. "Уцекачы" — 14.30, 20.00. "Ці кахаеш ты мяне?"*** — 13.00, 20.40. "Разборлівы жаніх" — 16.50.

"КІЕЎ": "Паліцэйская хватка" — 15.00. "Віва, Кастра!" — 16.40. "Эмануэль-5"**** — 18.20, 19.40, 21.00.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Святлафор" (к/л, д) — 10.20, 10.30. "Уварванне ў тайну"*** — 12.00, 16.30, 19.00, 20.30. "Тэмпераментныя дактары" — 15.00, 20.40. "Амерыканскі дзядуля" — 14.00, 16.00. Рэтраспектыўны паказ: "Няхай гавораць" — 17.20. Зала індыйскага фільма: "Пакуль будзе вясна" (2 с.) — 18.00.

"МІР": "Тэмпераментныя дактары" — 14.00, 18.00, 20.00. "Уварванне ў тайну"*** — 13.00, 17.00. "Свавольнік з псіхушкі"*** — 15.00, 19.00, 20.40. "Палёт Чорнага анёла"*** — 12.00, 16.00. Відэазала: "Прыдуркаватыя" — 14.30, 16.30, 18.30.

"ПІЯНЕР": "Мальерысіма" (д) — 10.00 (к/л), 15.00 (к/л). "Няма куды больш бегчы" — 11.50, 16.50, 20.20. "Быць закаханым" — 13.30, 18.30.

"РАКЕТА": "Чао, Інспектар, ці Вампіры" — 16.10. "Шалёныя ночы Клеапатры"**** — 17.50, 19.30, 21.10. Відэапаказ: "Робатпаліцэйскі-3" — 17.00. "Танга і Кеш" — 19.10.

"РАДЗІМА": "Ноч выючага звера"** — 13.00, 16.00, 19.00. "Дзікае каханне"** — 14.30, 17.30, 20.30. Відэазала: "Прыгажуня і пачвара" (м/ф, ЗША) — 16.00. "Эйр Амерыка" — 18.00. "Вяроўка" (дэтэктыў) — 20.00. Відэабар працуе з 16.00 да 23.00.

"ЗМЕНА": "Ворагі" (літаратурныя героі на экране, М.Горкі) — 11.00 (д). "Тыдзень старшакласнікаў"** — 15.00, 18.10. "Начны клуб"*** — 16.50, 20.00.

ДОМ ВЕТЭРАНА: "Феафанія, якая малюе смерць" (прэм'ерны паказ) — 16.00 (кінаклуб "Ілюзіён"). "Паўзком ад гангстэраў" (прэм'ерны паказ) — 19.00 (КТІ "Сустрэчы "На ростанях").

НАДВОР'Е

У бліжэйшыя суткі захаваецца халоднае надвор'е. Тэмпература паветра ў Віцебску – 0–+2°, Магілеве – +1–+3°, Гомелі, Мінску – +2–+4°, Гродна, Брэсце – +3–+5°. У наступныя двое сутак істотных ападкаў не чакаецца. Тэмпература 21-га ноччу – -3– -8°, днём – +1–+6°, па паўночнаму ўсходу рэспублікі – -7– -12°, днём каля 0°. 22-га павышэнне тэмпературы, уначы – -3–+2°, у паўднёвых раёнах да -6°, днём – +4–+9°.

Валянціна Скрэбец, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк:
па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Індэкс 63129. Зак. 112.
Тыраж у кастрычніку 49 365.
Па суботах-50 365.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны і аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-29-56; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел школьнай і студэнцкай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі – 68-27-21; аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Віцебскай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ